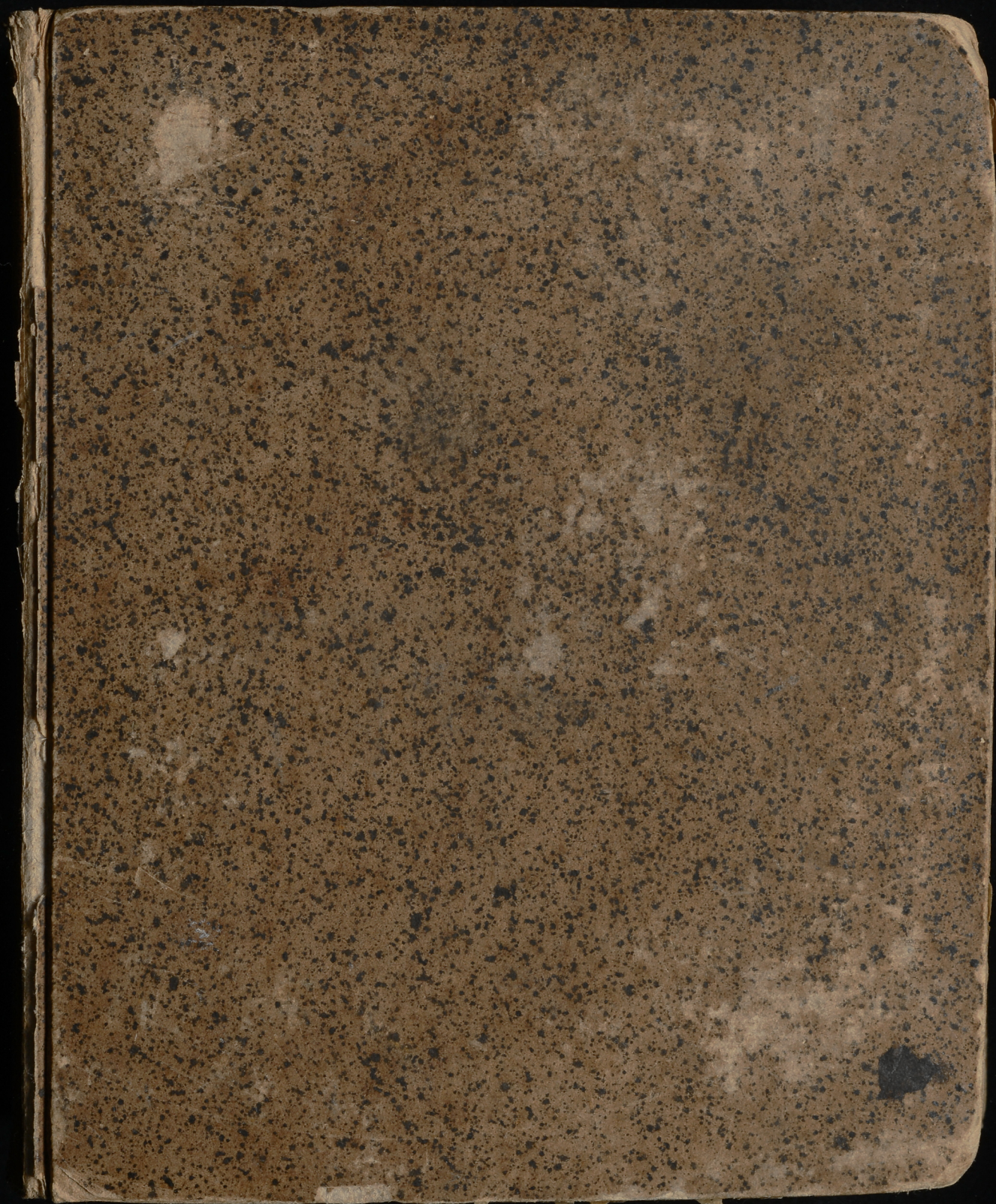

Ha-malkh ha-goel neeva im Yaaov : Ex Genes. XXXII, 26 seqv. Cap. XLIIIX, 15. seqv. & Hos. XII, 4. seqv. Contra Iohannem Clericum Et Balthasarem Bekkervm Adsertvm, Et Ab Eorvndem Exceptionibvs Vindicatvm

Lipsiae: Literis Schedianis, [1729?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn871342782>

Druck Freier Zugang

29

Fa-1092 (29.)

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

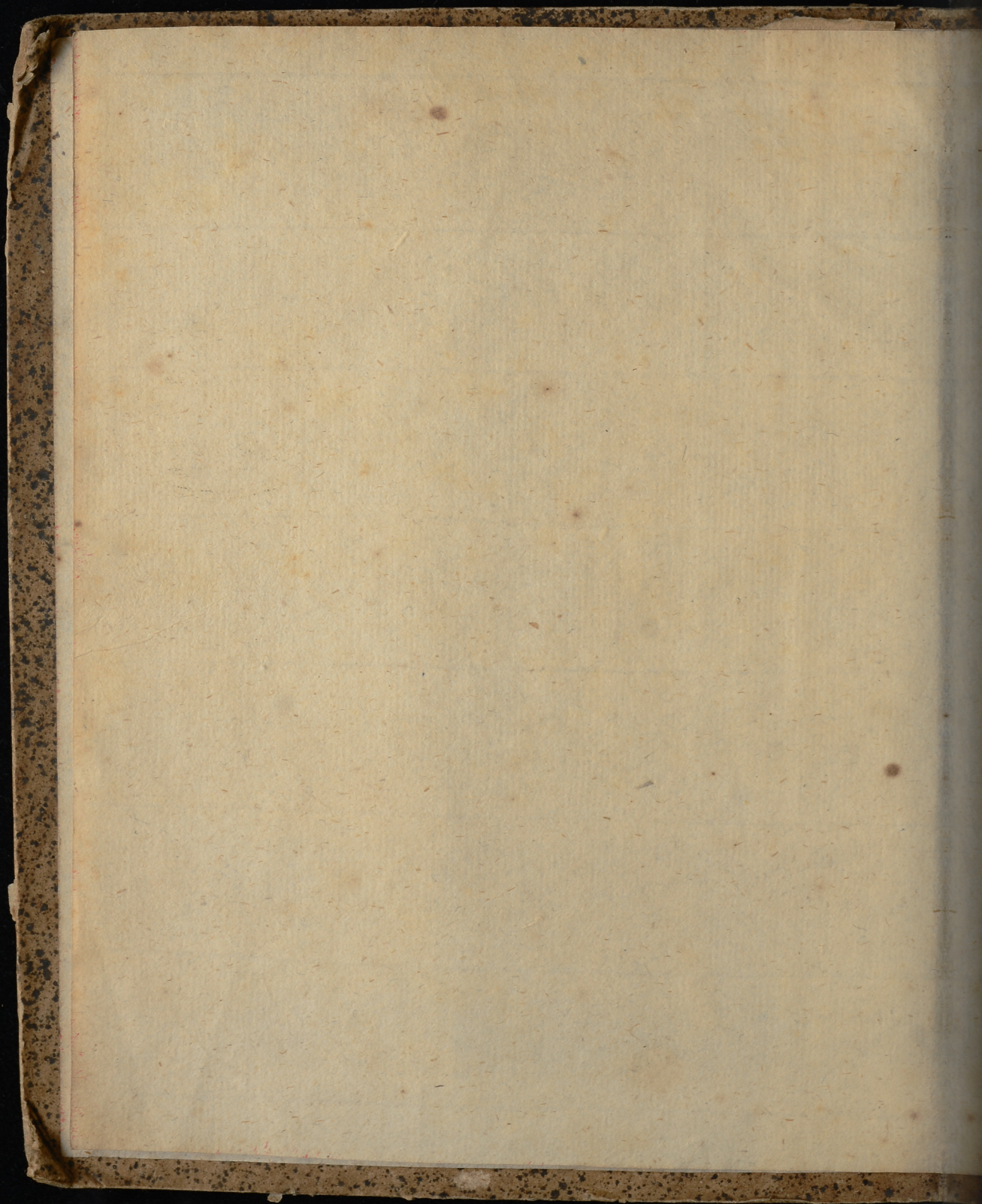
11.

12.

13.

14.

15.

כשהש:

המלאך הגדול ואב
עם יעקב:

ANGELVM REDEMPTOREM
PATRIARCHAE IACOBI
COLLVCTATOREM

Ex Genes. XXXII, 26. sequ. Cap. XLII, 15. sequ. & Hof. XII, 4. sequ.

CONTRA

IOHANNEM CLERICVM,

ET

BALTHASAREM BEKKERVVM

ADSSERTVM,

ET

AB EORVNDem EXCEPTIONIBVS VINDICATVM

SVB PRAESIDIO

M. IEREMIAE FRIDERICI,

SS. THEOL. BACCALAVR. ET AD DIV.

NICOL. CONCION. SABBATHICI,

PRAECEPTORIS SVI AESTVMATISSIMI,

PVBICA DISPTATIONE

DEFENDET

AVGVSTINVS SCHVBARTH,

LAVBA-LVSATVS, SS. THEOL. CVLTOR.

AD DIEM XXIII. IVLII A. R. S. MDCCLXXIX.

LIPSIAE, LITERIS SCHEDIANIS.

ILLVSTRI,
MAGNIFICO, ATQVE EXCELLENTISSIMO DOMINO,
DOMINO
D. ADRIANO STEGERO,

IVRIS CONSVLTO CONSVMMATISSIMO,
AVGVSTISSIMI ROMANORVM IMPERATORIS,
ET POTENTISSIMI SARMATARVM REGIS ATQVE
SAXONIAE ELECTORIS AVLAE ET IVSTITIAE
CONSILIARIO FIDISSIMO,
SCABINATVS REGIO - ELECTORALIS LIPSIENSIS
ADSESSORI GRAVISSIMO,
AEDIS D. PETRO SACRATAE ANTISTITI VIGILAN-
TISSIMO, FLORENTISSIMAE LIPSIENSIVM REI-
PVBLICAE CONSVLI LONGE MERITISSIMO,
ET TOTIVS

MAGNIFICI SENATVS SENIORI
SVMME VENERABILI,

V I R O

PIETATE, IVSTITIA, AVCTORITATE, SPLENDORE GENE-
RIS, ANTIQVA FIDE, MERITORVM GLORIA, RERVMOVE
GERENDARVM PRVDENTIA VERE MAGNO,

MAECENATI ATQVE PATRONO
DEVOTISSIMO ANIMI CVLTV AETERNVM DEVENERANDO.
EIVSQUE FILIO

SPECTATISSIMO PATERNARVM VIRTVTVM MAXIME AEMVLO,
CONSVLTISSIMO, PRAENOBILISSIMO, AMPLISSIMO
ET PRVDENTISSIMO DOMINO,

DOMINO
ADRIANO STEGERO,

PHILOS. ET I. V. DOCTORI DIGNISSIMO, ORDINISQVE
SENATORII LIPSIENSIS ADSESSORI LONGE
HONORATISSIMO,
PATRONO ITIDEM SVO QVA DECET OBSERVANTIA
SEMPER COLENDO;

SVMMO PARENTI,

LONGAEVITATE AC MEMORIA NVNQVAM INTER-
MORITVRA SANE DIGNISSIMO,

ANGELI GOELIS

CORROBORANTEM ET SVFFVLICIENTEM GRATIAM,

QVO

INGRVENTE IAMIAM SENIO OMNI ET ANIMI ET CORPORIS
SALVTE VIVENTIVM COETVI QVAM DIVTISSIME
INTERSIT,

FILIO AVTEM IPSI SIMILLIMO

AB

ANGELO REDEMPTORE,

IN CVIVS CONSPECTV PARENTES IPSIVS IVGITER
AMBVLARVNT,

QVI IPSVM IN HVNC VSQVE DIEM PAVIT,
QVI IN ITINERE AD EXTEROS SVSCEPTO SALVVM EVNDEM
DVXIT, ATQVE EX EO NVPER DEMVM INCOLVMEM
REDVXIT,

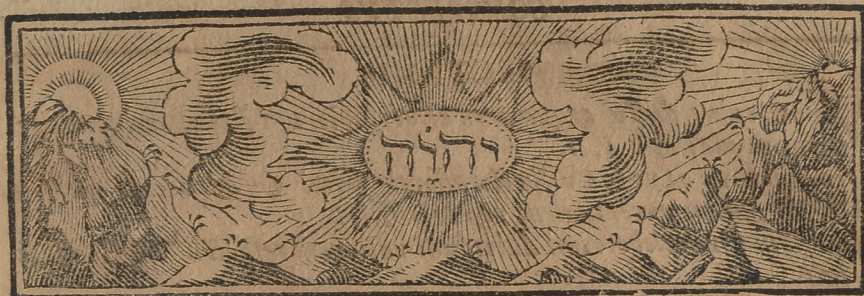
ET QVI IPSVM AB OMNI MALO VINDICAVIT,
MAIORA IN DIES HONORVM ET OMNIGENAE PRO-
SPERITATIS INCREMENTA CALIDISSIMIS VOTIS
APPRECARI,

VTRIQUE

PAGINAS HAS

ANIMI SVMMORVM IN SE COLLATORVM BENEFICIORVM
HAVD IMMEMORIS TESTES,
IN SVI AC FORTVNAE SVAE COMMENDATIONEM
DICARE ET CONSECRARE
VOLVIT, DEBVIT

M. IEREMIAS FRIDERICI.

DISPUTATIONIS CONSPECTVS.

SECTIO I.

Thesin primam, quod Filius Dei fuerit Jacobi colluctator contra CLARISS. CLERICUM proponit. §. I.

Eandem ex nomine יהואה colluctatori attributo probat, & quidem p. Generali argumento §. II.

p. Speciali argumenti illius deductione §. III. & IV.

Nec non ex nomine יהואה Goelis idem assertum adstruit. Quod nomen p. investigatur, & Goelis officia generatim enarrantur. §. V.

p. speciatim ad Filium Dei applicantur. §. VI.

Consensus tandem allegatur

p. antiquissimorum Ecclesiae Patrum. §. VII.

p. Pontificum Romanorum & integrorum Conciliorum §. XII. ubi insimul Concilii Sirmiensis auctoritas vindicatur.

p. Aliorum non spernendorum Ecclesiae doctorum & praecipuis B. Lutheri §. IX.

Affertionem secundam, quod lucta ista Filii Dei cum Jacobo non imaginaria, sed vera & realis fuerit contra BALTHAS. BEKKERVM insinuat §. X.

Hec distincte probatur, & quidem 1) ex emphatica & formali notatione verbi יהואה, quas difficultates in hoc verbo invenerint eruditi, indicatur §. XI.

Quae tamen curato studio tolluntur §. XII.

Idem porro assertum stabilitur ex reali effectu, claudicatione nempe, quam pugna depugnata sensit Jacobus. §. XIII.

Tandem confirmatur ex victoria a Jacobo vere reportata §. XIV.

SECTIO

CONSPECTVS.

SECTIO II.

Ordinem, cujus ductu argumenta adversariorum sint examinanda generatim indicat §. I.

Primam IOH. CLERICI respectu asserti primi & ad vocem quidem מלאך datam exceptionem resolvit §. II.

Secundam viri celeberrimi dubitandi rationem respectu גאל Goelis diluit §. III.

Tertium dubium designat & refutat §. IV.

Quartum ex Epist. ad Philipp. cap. II. accersitum tollit §. V.

Quintum, quo cultus divinus colluctatori Jacobi tribuitur, refellit §. VI.

Ad objectiones BEKKERI, quæ asserto nostro secundo contrariantur, accessus fit, & harmonia Bekkeri cum Ebræorum Magistris ostenditur §. VII.

Bekkeri probandi rationes quatuor sigillatim recenset §. IIX.

Primam & secundam maxime esse alienam arguit §. IX.

Tertiam itidem ex Genes. XXXII, 1.2. erutam incongrue adductam monstrat §. X.

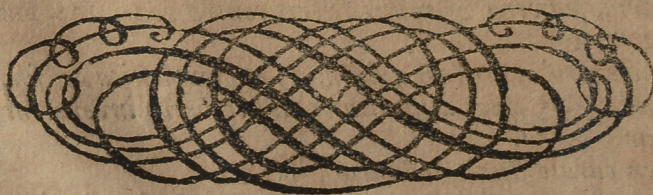
Quartum BEKKERI argumentum diluit §. XI.

Tandem IOH. CLERICI quatuor pro hac sententia adstruenda recenset dubia §. XII.

Eadem strictim sub examen vocat §. XIII.

Locum Hoseæ Cap. I. incongrue hic allegari ostendit §. XIV.

Pio demum voto conclusionem & integram tractationem absolvit §. XV.

Q.D.B.V.

Q. D. B. V!

DISPUTATIONIS

DE

LVCTA FILII DEI CVM IACOBO
VERA ET REALI

SECTIO I.

VERITATEM COELESTEM CERTIS
RATIONIBVS CONFIRMANS.

§. I.

Romissis vides L. B. statum filium nuper abruptum nunc pertexentes, divinamque veritatem ulterius vindicantes. Quod ut iusto ordine fiat, intimatas in superioribus paginis a) assertiones firmis rationum momentis prima hac sectione allaborabimus confirmandas. Cum ergo *dissertatione antecedente* thesin istam dederimus probatam: *Ipsam summum Deum Patriarchæ Jacobi*

fuisse colluctatorem; quænam porro fuerit SS. Trinitatis persona, quacum pius Jacobus luctatus est; nec minus, an vera & realis, an vero imaginaria saltem ista fuerit lucta, haud absque fontica causa quæsiueris. Nostram ad hæc responsionem distinctis, iisque duabus assertionibus comprehendentes, *primam* hic habeto hanc: *Filius Dei, seu, secunda SS. Trinitatis persona, cum piissimo Patriarcha est luctata.*

§. II. Asserti hujus demonstrationem huic includimus argumento. Ubicunque in Vet. Testamento inducitur aliquis Angelus,

a) Disputatione nempe, quæ *Deum Patriarchæ Jacobi colluctatorem contra* JOH. CLERICUM *vindicavit & defendit.* Sect. II, §. 2. p. 9.

gelus, cui nomina divina, divina itidem opera & cultus divinus tribuitur, & aliæ adsunt circumstantiæ, quæ Angelo creato applicari haud possunt, ibi intelligendus est Filius Dei, seu secunda SS. Trinitatis persona. Atqui in locis nostris inducitur talis Angelus, cui &c. Ergo intelligendus est Filius Dei &c. Majoris veritas cum per se pateat, & ob amicissimum SS. locorum concentum unanimi veterum pariter ac recentiorum Doctorum suffragiis sit confirmata, minor quoad singula membra declaranda ac suffulcienda venit.

§. III. Et primo quidem, qui cum Jacobo in luctam descendit, introducitur מַלְאָךְ *Angelus*, non in benedictione saltem moribundi Jacobi, a) ubi calidissimis suspiriis devotus Patriarcha ab Angelo illo, qui redemit, seu vindicavit ipsum ex omni malo, largissimum beneficiorum cumulum filiis suis expetiit; sed & in facta abs Hosea hujus Jacobi luctæ allegatione מַלְאָךְ נִשְׁרָא & principem se gessit cum Angelo. b) Hoc vero nomen c) a radice מִלֵּךְ quæ apud Ebræos non occurrit, in lingua tamen Æthiopum adhuc superstes est, & mittere significat, d) deductum, missum seu legatum insinuat, e) idemque prorsus ac vox græca ἄγγελος

a) Gen. XLIX, 16.

b) Hof. XII, 5.

c) Recte enim R. DAV. KIMCHI בספר שורשים ad hanc vocem observat מִמֶּה מְהֵרָה הַנּוֹסֶפֶת *Mem esse ex literis servilibus.*

d) Unde Clar. GOLIUS *Lex. Arab.* fol. 143. Ebræi, inquit, מַלְאָךְ a מִלֵּךְ derivant, quod vicine Æthiopia genti mittere denotat, & idem forte ea vox Ebræis quondam significavit. Nam verisimilius est, Arabes ab Ebræis, quam hosce ab illis vocem cum ipsius cognitione accepisse. Et Celeb. HOTTINGERUS, *Smegmat. orient.* cap. 7. postquam rad. Arabicam recensuisset, subjungit: Æthiopum tamen radix certior est, ob infrequentem verbi hujus in lingua Arabica usum. Conf. & LUDOVIC. de DIEU in *Animadversionibus in V. Test.* p. 50. & ad Malach III, 1. p. 743.

e) Quod probe agnovit R. DAV. KIMCHI dum l. c. recensitis nonnullis, quæ ab inusitata hodie radice derivantur ita pergit: יָדוּעַ שֶׁהוּא עֵינִי הַשְׁלִיחוֹת בֵּין מִבְּנֵי אָדָם בֵּין מֵאֵת הַכּוֹרָא יִתְבָּרַךְ וְכֵן הִנְבִּיאַ נִקְרָא מַלְאָךְ

⁷ Ἀγγελος notat, f) non ipsam exprimit personæ naturam, sed officium missi. Utut vero hæc denominatio competat creaturis; sic e. c. Balakus ad Bileamum mittit מַלְאָכִים nuntios; g) & speciatim præconibus, seu verbi divini ministris, eo quod a Deo mittuntur, ac legatione Dei ad homines funguntur, uti Johannes Messiae præcursor, מַלְאָךְ Angelus, seu, legatus, Malach. III, 1, nuncupatur. Quamvis nec minus solenne sit S. Scripturæ stylo & Spiritus creatos a consortio & commercio corporis separatos מַלְאָכִים missos, legatos dici, eo quod legationibus divinis destinati, quibus insimul nomen hoc factum est quasi proprium. h) Hæc dixisse sufficiat κατ' ἐξοχὴν & sensu primario Filio Dei, seu secundæ SS. Trinitatis personæ nomen hoc jure suo vindicatum, & non una, sed diversa ratione ipsi tributum in S. Codice inveniri, propterea quod hominum causa a Patre tanquam ipsius legatus in mundum missus voluntatem divinam hominibus revelavit. Et sic aliquando dicitur absolute מַלְאָךְ ut Exod. XXIII, 20. Plerisque autem in locis cum apposito יְהוָה & similibus. Ita denominatur מַלְאָךְ יְהוָה Angelus, sive legatus Domini, Gen. XVI, 7. Exod. III, 2. Porro מַלְאָךְ מִלִּי Angelus interpret, i) qui missus ut de voluntate divina homines

A 2

מַלְאָךְ לִפִּי שְׁחָא שְׁלִיחַ הַשֵּׁם וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיּוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם
וְהוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלֵינוּ וְכֵן וַיֹּאמֶר חֲנִי מַלְאָךְ ה':
Notum est, quod missionem significet, sive humanam, sive divinam. Sic Propheta vocatur מַלְאָךְ quia est legatus Dei, ut cum dicitur: (Num. XXI. 16.) Missit Angelum, & eduxit nos ex Ægypto, Mosē nempe doctorem nostrum p. m. Atque sic intelligendum: Et dixit Aggai Angelus Domini. Cap. I, 13.

f) Conf. JOH. COCCEJUS in *Lexico* fol. 406.

g) Numer. XXII, 5. plura ll. parall. collegit Clar. STOKIUS in *Clave* L.S. p. 634.

h) ut Genes. XXII, 1. Psalm. XXXIV, 8.

i) Pluribus de hoc Angelo interprete egit, eumque Messiam esse contra dissentientes pererudite docuit venerandus D. D. JOH. HENR. MICHAELIS in dissert. peculiar. ad locum Jobi allegatum in Academia Fridericiana 1707. habita.

mines instrueret. Job. XXXIII, 23. Convenientissime hic addi existimem applicationem ab ipso Messia factam Jes. LXI, 1. ubi *se missum ad evangelizandum* profitetur; k) quo ipso verum iustitiæ doctorem se esse sat clare indicat, Joel. II, 2. Qualem fore Messiam Judaica Antiquitas l) nunquam non asseruit. m) In locis nostris absolute appellatur מִלֵּאךְ *missus*. Missio autem formaliter & præcise sumta relationem missi ad mittentem importat. At mittitur in divinis non Pater, quia missio passiva processionem ab alio præsupponit; Pater autem nec a Filio, nec a Spiritu Sancto est. Ergo a neutro mittitur. Mittitur quidem a Patre & Filio Spiritus S. non tamen ut Deus incarnandus. Atque hinc est, quod ipsi nullibi in S. Scripturis nomen Angeli tribuatur. Remanet ergo Filium Dei esse istum Angelum, qui non semel Angeli sub schemate Patriarchis se conspiciendum præbuit quædam quasi præludia futuræ incarnationis toti hominum generi maxime salutaris facturus. n) Hinc & sibi istum titulum, vi supra dictorum, haud immerito vindicat.

§. IV. Et sic ex ipsa colluctatoris denominatione dedimus evitum, quod מִלֵּאךְ *missus*, seu, legatus iste, Angelus fuerit increatus, seu Filius Dei. Inquires forte, concessum tamen paulo ante a nobis esse, & hominibus & spiritibus creatis hanc nomenclaturam

k) Ut nihil nunc dicam de libris Novi Testamenti, in quibus non tantum evidentia exhibentur loca, quæ Jesum Salvatorem nostrum tanquam Angelum nobis sistunt, ut *Actor.* VII, 30. seq. Sed & phrascs ipsum haud raro ἀπεσταλμένον παρὰ Θεοῦ nuncupantes. conf. *Joh.* XVII, 3. 18. 21. *Joh.* V, 36. *Joh.* VI, 56. *Luc.* IV, 43. *Matth.* XV, 24. & elegantissimus locus *Apoc.* IIX, 3. seq. in quo per Angelum solum Jesum Christum intelligi omnes circumstantiæ evincunt.

l) Audiamus ex illis, ABARBANELEM, qui ad *loc. Joelis allegatum* hanc edidit confessionem. יהוא מלך המשיח שיורה את הדרך אשר ילכו: *Hic (iustitiæ Doctor) est Rex Messias, qui docebit viam, qua incedendum est, & opus, quod præstandum.*

m) Plures Angeli hujus denominationes longa ferie recenset B. SALOM. GLASSIUS in *Onomatologia Messie Prophetica*, Christologiæ ejus Mosaiæ & Davidicæ subjuncta pag. 57. &c.

n) Conferatur hoc uberius demonstrans JOH. HENR. HEIDEGGERUS in *bist. Patriarcharum* Tom. I. Diff. 3. §. 12. p. 78.

ram non minus competere, ex hac ergo sola nihil solidi colligi posse. Aft haud moleste damus, falva licet assertione nostra, ex solo nomine, si ceteræ Textus circumstantiæ refragarentur, nihil certi omnino confici posse, sed ecce præclara ista, & omni exceptione majora, quæ contextus largitur, suffragia. Latius eadem recensita & vindicata superiori stitimus dissertatione, quæ summam denuo & stricte repetita hic exhibenda censuimus. Firmiter ergo statutum habemus, *Angelum* istum esse increatum, seu, ipsum Dei Filium ex tantis momentis id concludentes, quæ & hominem legatum & Spiritum creatum evidentissime respuunt. Notari hinc 1) cupimus appellationes, sive ista, quibus Angelus hic venit, nomina. Sunt ista partim אֱלֹהִים a) quod uni & singulari Angelo creato nunquam tribui, & summi Dei nomen esse proprium, alibi nos demonstrasse recte recordamur; b) partim אֱלֹהִים quo peculiariter Messiam denominari ex Jesaiæ vaticinio c) aperte constat; partim יְהוָה quod itidem una cum præcedente soli vero Deo proprium a nobis adstructum probe meminimus. d) Hoc evincitur 2) ex cultu divino, quo hunc Angelum Patriarcha maxime devotus est prosecutus lacrymis ab ipso misericordiam pariter ac benedictionem impetraturus, e) quare iteratis precibus eundem Angelum flagitat lethali lecto affixus, quo eandem benedictionem suis nepotibus consequeretur. f) Nec 3) alium admittunt opera divina, qualia novi nominis impositio, benedictionis vere divinæ collatio, sæpius præstita protectio & ex omnibus malis vindicatio ac redemptio, aliaque, quæ nuper curato investigavimus scrutinio. g) Cæcus ergo fit oportet, qui Angelum creatum hic comminisci velit, Angelumque increatum, seu Filium Dei, manibus quasi palpare nolit,

A 3

cum

a) Gen. XXXII, 28. Hof. XII, 4.

b) vid. Dissert. nostram priorem *qua Deum Jacobi collectatorem* proposuimus Sect. 2. §. 4.c) Jes. IX, 6. Conf. B. CALOVII *Bibl. Illustr.* Tom. I. fol. 298. b.d) Conf. *Diss. nostram cit.* Sect. 2. §. 3. & 5.

e) Genes. XXXII, 27. Hof. XII, 4. 5.

f) Gen. XLIX, 15. coll. *Diss. citata* §. 8. Sect. 2.g) *Dissertatione antecedente* §. 6. & 7. Sect. II.

cum omnia & singula non de isto, sed de hoc manifeste loquantur.

§. V. Notatu porro est dignissima & illa denominatio, qua Angelus iste dicitur גואל *Goel*. De qua amplissimus certe dicendi pateret campus, si instituti ratio permitteret. a) Breviter nos quid importet, & quam egregie in Angelum istum increatum quadret, demonstrabimus, Filium ergo Dei cum Jacobo colluctatum fuisse, quo inde distinctius elucescat. Hoc autem nomine venit in ardentissimis divi Jacobi suspiriis, cum vitæ extremo proximus pius Patriarcha inquit: Angelus גואל *vindicans me* ex omnibus malis. b) Præsupponimus hic, quod supra jam jam dedimus probatum, c) in votis suis ad istum Angelum, quocum in itinere manus conferuit, devotum Patriarcham respicere, quem cum גואל *Goelis* nomine mactet, haud superficialiam injungere nobis videtur attentionem. Descendit autem a radice Hebræa גאל quæ in conjugatione prima *vindicavit, redemit*, generatim notat. d) Si vero speciatim de hominibus usurpatur, significat, aut proximi sanguinem profusum vindicavit; hinc per *ulcisci*, & *vindicare* exprimitur; aut rem vel personam captam, sive venditam a proximo, soluto & quidem per cognatum proximum redemptionis pretio sibi afferere & vendicare, adeoque aliquid ex malo liberare & in statum meliorem adferere; ut recte per *vindicare, redimere, recuperare* vertatur. Sic de גואל *vindice sanguinis* supremus legislator hanc ob homicidas in tabulis sacris sanxit legem: *Si quis occisus fuerit, גואל *vindex sanguinis morti tradat occisorem illum* &c. Num. XXXV. 19. Porro constat ex *Levit. XXV, 25. Quum depauperatus erit frater tuus, ita ut vendat de possessione sua, tum propinquus ei גואל* *vindex ejus redimat rem a fratre suo venditam.* Dignus qui hic consulatur contextus de eodem momento *commat. 48. 49. agens: Si quis coactus fuerit se vendere,*
*re-**

a) Plura qui desiderat, adeat *Clar. GUSSETIUM Comment. L. E. f. 157. &c.*

b) Gen. XLIIX, 15.

c) *Diff. prima* Sect. II. §. 6. & 7.

d) Cum radix גאל de bestię etiam immundę redemptione, quam inter & Dominum suum nulla consanguinitatis ratio intercedit, *Levit. XXVII. 27.* adhibeatur.

redempturæ ejus esto ei, unus ex fratribus redimat eum. Ex quibus aliisque e) SS. dictis clarum esse existimem, quis & qualis Goel esse debuerit, & quænam sint ejusdem officia. Videmus ergo גואל *Goelis* quoad personam suam certa & præcipua requisita, quod scilicet insinuet proximum cognatum, cui jus aliquod redemptionis & vindicationis competit, ut recte monet R. DAV. KIMCHI. f) נ. Proxima ergo cognatione is debuit esse conjunctus. Quod de גואל הדרם *vindice sanguinis* certum habemus non tantum ex circumstantiis textualibus, sed & ex doctissimorum Judæorum aliorumque testimoniis. Sic MAIMONIDES מצוה בגואל הדרם להרג הרוצח שנאמר גואל הדרם הוא ימית את הרוצח וכל הראוי לחרג הרוצח הוא גואל הדרם *Preceptum est de vindice sanguinis, ut is homicidam interficiat, juxta illud quod dicitur, (Num XXXV, 19.) Vindex sanguinis morte plectat homicidam. Et quisquis jure hæreditario ei succedere debuisset, is vindex erat sanguinis.* h) Nec dubium esse potest de גואל qui res fratris sibi vendicat, aut ipsum cognatum redimit, cum disertis verbis vocetur הקרוב *propinquus*, אח *frater*, משאר בשר *ex propinquis carnis*. Levitic. XXV, 25. 48. 49. Et כ. sufficiens ad id, ut λύτρον solvatur, si scilicet persona aut ejus res obligata sit contractu valido, & sint in manu justî detentoris. Quod haud obscure colligitur de Goele, cui depauperatum redimere injunctum erat, ex Levit. XXV, 26. *Si cui non erit vindex, sed aderit quantum satis est redempturæ.* &c. Ex parte autem גואל הדרם *vindice sanguinis* λύτρον, seu redemptionis pretium, opus non erat, nec vindicare debuit sanguinem ullo pretio ex propriis bonis

e) Quæ collegit GUSSETIUS l. c. fol. 157. col. a. lit. A. B. & STOKIUS in *clave* L. 8. p. 184.

f) לפי של קרוב משפט הגואלה בספר שורשים col. 81. ita scribens: נקרא גואל: *Quoniam ad redemptionis judicium tenetur vocatur redemptor.*

g) Ut MOSES MIKOTZI *Præc. Neg.* 160. & 161. FLAVIUS JOSEPHUS *Antiqu. Jud.* L. 4. c. 7. & PHILO de *legibus Spec.* ad 6. & 7. præcept. Quibus recte adstipulatur HUGO GROTIUS de *jure Bel. & Pac.* Lib. I. cap. 2. § 5. & Lib. II. c. 20. § 8. nec non LUNDIUS in *jüdischen Heilichthüm.* L. 4. c. 30. § 5. & 6. fol. 872.

h) יר חוקה P. 4. *Halach. Rozeach* Cap. I. & 6.

nis expenso, quia injuste ereptum fuerat, & hærebat per injuriam in manibus homicidæ. Ubi non poterat non sufficere, quod iste גואל cessare faciat istam injustam detentionem cessatione vitæ detentoris, & quod insuper sanguinem homicidæ pro sanguine illo fustum det. Ut docte notat *Clar. GUSSETIUS*. i) Quod deinde ad officia גואל Goelis attinet, competebat ipsi, ut 1) cognati vitam vindicaret, uti *Numer. XXXV, 19. coll. Deut. XIX, 6. & Jos. XX, 5.* legitur. Si quis scilicet occisus fuit, & si fortuito, attamen si homicida in Asylum non confugerit, sanguis occisi in homicida vindicari debuit. Quæ fufius & egregie a MAIMONIDE exponuntur. k) Vindicare 2) tenebatur proximum ex paupertate, h. e. debuit pauper ab eo redimi in talem statum, in quo illi sufficeret, quantum ad usum hujus vitæ necessarium. Conf. *Deut. XV, 7.* 3) Necesse erat Goeli vindicare bona. Cuique enim tribui sua erant bona, quæ aliis divendi non poterant, nisi extrema necessitate cogente, quod si vendita fuissent, vindicis erat eadem redimere. vid. *Levit. XXV, 23.* Quod eodem sensu deduxit prolixè laudatus jamjam MAIMONIDES. l) 4) Vindicandus tandem erat a Goele frater depauperatus ex statu servili in libertatem, cum quis nempe coactus fuerit servituti alterius propter egestatem sese subicere. Quod præcepit Deus *Levit XXV, 47. 48. 49.* de quo infimul MAIMONIDES curato studio scribens legi meretur. m)

§. VI. Hæc cum nobis luculentam Goelis dederint intelligentiam, jam superesse reor applicationem rite faciendam, qua evincitur, Goelem istum Jacobi fuisse Filium Dei V. T. Patribus haud ignotum. Hujus ergo Goelis personam quod spectat, novimus Dominum nostrum Jesum Christum *non Angelos, sed semen Abrahamæ adsumfisse.* *Ebr. II, 17.* Igitur 1) Cognatus ille fuit, p. quatenus homo factus est carnis & sanguinis nostræ particeps. *Ebr. II. com. 14. p.* quatenus semen Abrahami *Gen. XVII.* unde Judæos fratres vocat *Ebr. II, 17. coll. Rom. II, 28. 29.* 2) Sufficiens, quippe qui λύτρον, seu redemptionis pretium, expendit sufficiens

i) *Comment. Lingu. Ebr.* fol. 157. a. D.

k) L. c. P. 4. *Halach. Rozeach.* L. I. num. 1.

l) *Hilch. Schmita Vejobel.* Cap. XI. n. 15.

m) *Hilch. Abadim* Cap. II. num. 6. 7.

ficiens ad demonstrationem justitiæ Dei Judicis *Rom.* III, 26. qui se ipsum dedit ad supplicium mortis, tanquam ἀντίλογον pro nobis; qui pretium istud de suo solvit, hinc proprio sanguine Ecclesiam redemit. *1. Cor.* VI, 20. Officia Goelis optime non minus Redemptori nostro conveniunt. Is enim 1) vitam, quam Diaboli fraus toti generi humano surripuerat, ita vindicavit, ut passione & morte sua illum, qui ἀπ' ἀρχῆς homicida fuit, *Job* VIII, 44. subigeret, ejusque potestatem confringeret, *Ebr.* II, 14. Hinc capite illius contrito, liberati sunt omnes, quotquot metu mortis per omnem vitam damnandi erant. 2) Vindicavit nos ex paupertate. Nos miseri eramus pauperes & carebamus omnibus bonis & ad vitam & ad pietatem necessariis; carebamus clara luce intellectus, sanctitate voluntatis & spe atque jure hæreditatis æternæ adeundæ. Sed in Christo & per ipsum sumus sortiti omnes benedictiones. *Eph.* I, 3. 3) Vindicavit bona, dum soluto redemptionis pretio amissa bona tum spiritualia tum æterna restituit, ut justificati illius gratia hæredes efficeremur juxta spem vitæ æternæ. *Tit.* III, 7. 4) Vindicavit nos ex servitute in libertatem. Peccator naturaliter servus erat & satanæ, ab eo enim erat devictus, & peccati *Rom.* VII. Sed Christus tanquam potentior vasa Satanae diripuit, prædam ori eripuit & spolia quasi divisit. *Matth.* XII, 29. *Luc.* XI, 21. Itaque & hic est inter personas divinas משיחא redemptor immediate, quoad actum formalem redemptionis propriè dictæ, insimulque hoc Goelis nomen Messia velut proprium attribuitur in SS. dictis quam plurimis *Es.* XLI, 6. LIX, 19, LXIII, 9. *Iob.* XIX, 29. Conf. & B. THILO. in *Medulla* p. m. 13. num. 3. Cum ergo Jacobus & in voto suo hunc suum משיחא redemptorem cum ה emphatico confiteatur, certumque ex superioribus sit, a) dum Goelem seu vindicem ab omni malo istum adferit, corporalia non tantum, sed & spiritualia indigitari mala, quis quæso dubitet hunc vindicem verum Deum & quidem Filium Dei cum Jacobo esse colluctatum.

§. VII. His firmissimis rationibus addimus tandem *Patrum antiquissimorum, Pontificum Romanorum, imo integrorum Conciliorum, aliorumque Ecclesiæ Doctorum* consensum, qui hic curatius advocandus, quo magis celeberrimus CLERICUS eundem ur-

B

gere

a) Nempe ex *Dissert. prior.* Sect. 2. §. 7. num. 3. p. 21.

gere videtur. Refero huc absque ullius præiudicio ATHANASII peregrinum locum ex *Oration. IV. contra Arrian. Tom. I. p. 260. ed. Comm.* Quando, inquit, Jacob in benedicendis nepotibus ad istum modum locutus est: Deus qui aluit me &c. Angelus, qui liberavit me &c. non tunc aliquem Angelorum creatorum, & qui natura Angeli erant in unum copulavit cum Creatore Deo, neque omissio nutritio suo Deo ab Angelo benedictionem suis nepotibus postularit, sed quia diserte locutus est de Angelo, qui illum ab omnibus malis liberaverat, satis præ se tulit, non ex creatis Angelis aliquem, sed Filium fuisse Patris, quem Patri in suis precibus consociavit, per quem Deus liberat quos vult. Hunc enim magni consilii Patris Angelum noverat, nec alium nisi illum ipsum, qui benedicit & liberat a malis suis verbis expressit. Non enim ille sibi a Deo, nepotibus autem ab Angelo benedictionem dari voluisset, sed eundem illum quem interpellabat: Non dimittam te, inquiens, nisi benedixeris mihi: Is enim erat Deus, ut verba Jacobi clare testantur: Vidi Deum a facie ad faciem, illum ipsum, inquam, precatus est, ut nepotibus benediceret &c. Et paulo post: Neque alius fuit, qui liberavit Jacobum quam Dominus, liberatorem autem Patriarcham invocabat super nepotibus suis. Clarum igitur est, Patriarcham non alium copulasse in suis precibus cum Deo, quam Verbum hypostaticum, quod Angelum ideo nominavit, quia solus est is, qui Patrem revelat. Eandem veritatem disertis asserit verbis CYRILLUS *Lib. V. contra Julian.* Certante homine, scribit, a facie ad faciem vidisse dixit Deum, & speciem Dei illum nominat. Deus enim vere erat & est verbum, tametsi factum sit caro secundum Scripturas, mansit tamen & character substantiæ Patris, quamvis verbi formam indutus sit dispensative. Nam inconvertibile & incommunicabile est secundum naturam. Quod autem homo luctans contra Jacob sit unigenitus Dei, verbum, quomodo futurus esset suo tempore in specie nostra, præmonstrans sanctis Patribus, ex his, quæ Moses scripsit admodum facile consideraverit quispiam, inquit enim: Dixit autem Dominus ad Jacob: Surgens vade in locum Bethel & habita illuc, & fac illic altare Domino, qui apparuit tibi, cum tu fugeres a facie Esau fratris tui. Numquid adhuc posthæc dicet aliquis, ignorasse Moysen incarnationis unigeniti modum? Et cum his unanimi suffragio omnibus fere seculis istam de filio Dei sententiam defenderunt Patrum haud pauci, utpote JUSTINUS MARTYR. *Dial. cum Tryph.* NOVA-TIANUS.

TIANUS *de Trinit.* Cap. XXVII, ORIGENES, CLEMENS ALEXANDRINUS, EUSEBIUS, BASILIUS, GREGORIUS NAZIANZENUS, AMBROSIIUS, EPIPHANIUS, CHRYSOSTOMUS, THEODORETUS, PROCOPIUS GAZÆUS, allegati B. CALOVIO *Harmon. Calixt. Heret.* p. 986.

§. IIX. Patribus consentientes succedant PONTIFICES ROMANI. Sic CLEMENS Romanus Lib. V *Constit.* Cap. 21. dicit: *Hunc Dei filium vidit Jacob ut hominem, & dixit: Vidi Deum a facie ad faciem & salvata est anima mea.* Nec minus notatu digna LEONIS M. verba, quando *Epist. XIII. ad Pulcher.* scribit: *Quomodo Patriarchis & Prophetis in specie carnis (Filius Dei) apparuit, cum aut certamen innuit, aut sermonem conferuit.* Neque consensum suum denegarunt integræ CONCILIA. ANTIOCHENUM Anno CCXXVI. contra Paulum Samosatenum celebratum, cujus epistolam Synodicam e Francisco Turriano ex antiquitate erutam recenset BARONIUS *Annal.* ad ann. 267. num. 4. SEVERINUS BINIUS *Tom. I. Concil.* Et post luctam eamque hominis præfigurati subjungitur: Et appellavit Jacob nomen loci illius, Facies Dei. Vidi enim Deum a facie ad faciem & salva facta est anima mea. *Hominem autem præfiguratum dicimus esse Filium Dei, quem ipsa Scriptura Deum esse declaravit.* CONCILIUM autem Sirmienſe anathema dixit hoc negantibus: *Si quis cum Jacob non Filium collectatum esse dicat, sed ingentum Deum, aut Patrem ejus, anathema esto.* At enim vero excipiet forte celeb. CLERICUS cum Cornelio a Lapide ad Gen XXXII. 24. fol. 250. b. Concilium hoc Sirmienſe fuisse Arrianorum, ac proinde suspectæ esse auctoritatis & fidei, nihil proinde contra ipsum ex isto probari posse. Licet autem non diffiteamur, Constantium Arrianum Imperatorem isti interfuisse Concilio, Arrianismum tamen eundem dissimulasse autor est HILARIUS, qui ipsum *pium & orthodoxis occidentalibus substantiæ nomine mentitum esse* in eo Concilio, perhibet, contra *Constantium Augustum* p. 282. Nec Arrianum id concilium fuisse B. JOH. GEORG. DORSCHÆUS in *Collatione ad id edita* accurate ostendit.

§. IX. Concoquere & hanc Filii Dei cum Jacobo luctam potuerunt non spernendi recentiorum temporum Interpretes. Omnes hic recensere nec lubet, nec vacat. Provoco saltem ad FRANCISCUM JUNIUM haud infelicem S. S. literarum scrutatorem, placent, quæ in Gen. XXXII, 25. adscripsit verba: *Christus Angelus fœderis, ut sequentia docent, & Hoseas Cap. XII, v. 6. formam*
B 2 *humana-*

humanam assumpsit ad luctandum. Porro ad JOHANNEM COCCIJUM, virum sane maximi judicii, & ob merita in rem Exegeticam vere magnum, cujus verba notatu sane dignissima hic adscribere non piget; sic autem ille ad *Hes. XII, 5. fol. 60. col. a* *Mentio fit Jehovæ & Angeli, qui sit Elobim, & quidem non ministerialiter, (nam Deos ministeriales excludit Cap. XIII, 4) et אלהים Deus omnipotens, & Deus semper expectandus, Deus Israelis v. 7. & Jehovah Deus exercituum. v. 6. conf. hic Gen. XXXII, 25. &c.* Præterea ostendit hic locus, Filium esse Mediatorem Patriarcharum & eos credidisse in ipsum. His magnum nostrum & beatissimum LUTHERUM addo, non spernendum, sed in maximo pretio habendum SS. interpretem, qui comment. in Gen. XXXII, fol. 166. aperte causam nostram agit, & Filium Dei assumpta forma externa apparuisse luculenter asserit: *Lyra, inquit, aliquando propius accedit, facit Angelum hunc virum. &c. Nostra vero sententia hæc est, quod luctator sit Dominus gloriæ, Deus ipse, sive, Filius Dei incarnandus, qui apparuit & locutus est Patribus.* Et tandem fol. 169. quam luculentissime pergit: *Jamque sine ulla controversia virum hunc non Angelum dicemus fuisse, sed Dominum nostrum Jesum Christum æternum Deum & futurum hominem &c.* Hæc vera, pergit, explicatio est. Et hæc ad primam thesin corroborandam adversus celeberrimum Clericum dixisse sufficiat.

§. X. Sed properandum ad ultimam, quæ prædicatum respicit, thematis nostri assertionem: *Lucta ista Filii Dei cum Jacobo non imaginaria, sed vera & realis fuit.* Opposita est hæc veritas argutis BALTHASARIS BEKKERI, quas & ornandas judicavit JOHANNES CLERICUS, vir acutissimus; Isti quippe, ut ante monuimus, a) hæc de lucta hac mente sedebat opinio: *Omnia in somnio & visione nocturna phantasiæ Jacobi fuisse objecta, subitumque in somno hoc certamen, neutiquam ergo luctam vere & proprie talem hic statuendam.* Contra quos & hoc nostrum assertum firmis rationum momentis omnino firmandum erit.

§. XI. Primum autem desumendum ducimus ex emphatica & nativa vocis אֱלֹהִים qua lucta ista exprimitur, ejusque formalis ratio insinuatur, significatione; וְיָאָבֶק *Et luctatus est*, inquit scriptor sacer Gen. XXXII. 24. & denuo בְּהִיאָבֶק *inter luctari* ejus,

a) Dissert. nostra supra allegata Sect. I. §. 6.

*ejus, seu cum ille luctaretur, Gen. XXXII, 5. Cum vero non nisi de hac Jacobi cum Filio Dei decertata lucta usurpata in Codice Ebræo vox ista occurrat, non usquequaque aperta & plana multis visa fuit ejusdem notatio, & hinc esse, quod non spernendi Interpretes iique diversi diversa admodum de ista sentiant, haud absque causa dixerim. Ipsius B. nostri LUTHERI digna notatu est confessio, postquam enim nonnulla de isthoc vocabulo notas-
set, tandem pergit: *Quanquam existimo, esse unum de vocabulis nondum satis cognitis*; additque statim hanc hujus rei rationem: *Quia lingua Ebræa nondum satis est restaurata.* b) At postquam per Dei gratiam cum sana doctrina opera B. Lutheri & Linguae, in quibus exarata extant eloquia divina, sint restauratae, & magis magisque excultae, suppetunt jamjam sanæ Exegeseos cultori certa adminicula, quibus, quæ olim impervia, penetrare, & quæ ante obscura luci suæ restituere datur. Hinc & nos tentabimus ut verbum hoc אֶבֶק ope Hermeneuticæ sacrae clarum reddatur atque perspicuum. Antequam vero hoc a nobis fiat, neque ingratum, neque inutile duxerim celeberrimorum Judæorum, qui solliciti fuerunt & de genuina significatione eruenda, diversa non nihil audire placita. Et primo quidem prodeat R. MENACHEM, qui verbum nostrum אֶבֶק deducere amat ab אֶבֶן, quod cognitionem habere dicit cum אֶפֶר pulvis, ut sensus sit: *Et pulverisatus est vir cum Jacobo*; i. e. in arenam cum ipso descendit. R. SALOMO JARCHI יִתְקַשֵּׁר idem judicat esse, quod יִתְקַשֵּׁר colligavit, connexuit, videamus istum & R. Menachem & propriam sententiam exponentem. מִנְחָם פִּירוּשׁ וִיתְעַפֵּר אִישׁ לִשְׁוֹן אֶבֶן שְׁחֵוִי מַעֲלִים עֶפֶר בְּרַגְלֵהֶם עַל יְדֵי נַעֲנֻעַ וְלִי נִרְאָה שְׁחֵוֹא לִשְׁוֹן יִתְקַשֵּׁר וְלִשְׁוֹן אֶרֶמִי הוּא כְּתוּב דַּאֲבִיקוּ בֵּיהּ וְאֲבִיק לִיהּ מִבֶּק לִשְׁוֹן עֲנִיב שִׁכְן דְּרֹךְ שְׁנִים שְׂמַתְעֻמֵּין לְחִפּוּל אֶת רַעְיוֹ שְׁחִיבְקוּ וְאֲבִיקוּ בִּזְרָעוֹתָיו. h. e. Menahem exponit וִיתְעַפֵּר אִישׁ significatione pulveris, quia pulverem pedibus suis excitabant ob agitationem suam. Mihi autem videtur, quod sit significatio וִיתְקַשֵּׁר ex idiomate Syro, notatione connexionis, quia sic modus est duorum, qui corpora nectunt, ut alter sternat alterum, qui amplexibus se mutuo cingunt luctantes.*

B 3

tes.

b) Prout istam suppeditat EDOARDUS LEIGHIUS in *Critica S. Vet. Test.* edit. Goth. p. 5. col. 1.

tes. c) R. GERUNDENSIS putat פָּנֵן poni pro פָּנֵן *amplexatus est, brachiis inclusit, complicavit*, ut luctatores invicem certantes facere solent. At enim vero nullam omnino aut literas inter se, aut vocem cum aliis permutandi, aut ex lingua alia accersendi video necessitatem, quis enim quæso hæc sibi sumeret asserenda, quæ maxime contorta rem magis implicant, quam explicant.

§. XII. Alia proin eaque longe felicior nobis ingredienda est via, in qua & absque ambagibus emphaticam eamque nativam vocis hujus notationem indagare atque eruere licet quam commodissime. Derivamus autem ex nomine conjugato פָּנֵן quod *pulverem tenuem* notat vento aut pedibus pugnantium excitatum. Sic usurpatur de pulvere tenui ex favilla fornacis nato, *Exod. IX, 9.* ubi Deus ad Moysen inter alia dixit: Et erit (favilla) פָּנֵן in pulverem *super omnem terram Egypti.* h. e. favilla ex fornace sumpta & cælum versus sparsa non subsidebit, sed velut flos tenuissimus pulveris huc illuc volitabit, & per totam Ægyptum diffusus tam in hominibus quam in animalibus efficiet ulcera. Nec minus occurrit de pulvere pedibus excitato *Nahum. I, 3.* Ubi Propheta inquit: *Nubes פָּנֵן pulvis pedum ejus.* Quo ipso Assyriis terrorem incutere intendit, depingens Dei vindictam tempestatis ac turbinis instar in hostes irruentis: Et uti magnus exercitus pedum pulvere excitato totum aerem nebulosum reddit & obsecrum, non aliter ac si nebula eundem occupet, ita Deus ulturus in suos inimicos cito & volutus quodam venire, hostesque confundere solet. In quibus locis PARAPHRASES CHALDÆUS nomen Ebræum פָּנֵן per לְפָנֵי quod idem *pulverem* denotat, a) expressisse constat. Quibus jungere placet LXX SENES, quos uti semper in VERSIONE GRÆCA nostrum vocabulum per κοινος , quod *pulverem excitatum* significat, b) transtulisse notat EDUARDUS LEIGHIUS; c) Ita & in allegatis hoc observasse CODEX VATICANUS, quem Franequeræ edidit LAMBERTUS BOS, testatur. Ut vanus sit OLEASTER, qui apud *Pererium* in h. l. contendit, nomen פָּנֵן in Scripturis significare potius *exhalationem*, seu, *nebulam tenuem*, quam pulverem & ipsum verbum פָּנֵן significare primo ac proprie idem

e) Ad Gen. XXXII, 24.

a) Vid. BUXTORFF. in *Lex. Talmudico* fol. 16. ad vocem פָּנֵן

b) Conf. SCAPULA in *Lexic.* voce $\alpha\gamma\omega$ fol. 1208.

c) In *Critica Sacra* P. I. p. 4. Col. b. not. o.

idem quod *exhalare & flatum emittere*, consequenter etiam *luctari*, ab eventu scilicet luctæ, quod qui luctantur, propter multum laborem corporis & anxietatem animi, frequenter multumque anhelent, & flatum exhalent. Nos maxime fundatæ & paulo ante commemoratæ inhærentes etymologiæ verbum **נִכְבֵּךְ** in Conjugatione *Niphal* **נִכְבֵּךְ** *pulverem excitare*, cumque de congregantibus in lucta vi reliquarum textus nostri circumstantiarum usurpatur, *luctando pulverem excitare*, seu, *luctari & pulvere in lucta concitato conspergi* nativa sua significatione denotare haud absque fundamento dicimus. d) Hinc & c. LXX verba Ebræa **וַיִּנְכַּבֵּךְ אִישׁ אֶת־אֶחָיו** ita reddunt: καὶ ἐπάλαυνεν ἄνθρωπος μετ' αὐτοῦ. Quæ vox ἐπάλαυν e palæstra desumpta, innuit luctam, qualis est palæstricarum in palæstra. AQUILA & SYMMACHUS: Ἐκώλυτο, *versabat & jactabat se cum illo*. TARGUM ONKELOSI: וַיִּשְׁתַּחֲוֶה עִמּוֹ *Et luctatus est vir cum eo*; quod verbum **שַׁחֲוֶה** in Conjug. Ithpah. **שַׁחֲוֶה** *luctari* omnino designat e) JONATHAN BEN UZIEL habet

d) Aliam etymirationem assignare placuit & celeberrimo CLERICO comment. ad h. l. fol. 218. col. a. Rejecta enim nostra sententia **נִכְבֵּךְ** ἀπὸ τῆς **נִכְבֵּךְ** *pulvis* ortum scribit, quia in arena & corpore arena sparso, *luctari solebant*. In cujus rei fidem & Luciani testimonium ibidem addit. Dudum ante ipsi eandem viam ingressus est cum Martino Roa & aliis B. JOH. CONRAD. DIETERICUS in *Antiqu. Bibl.* Tom. I. fol. 234. qui sequentem in modum de nostro verbo disserit. *Solitum fuit olim, non oleo solum & ceromate, verum etiam pulvere luctatores adspargere. Quo de adspargendi pulveris more Lucanus agit, cum de Hercule Anteo sermonem faciens sic canit:*

Auxilium membris calidas infundit arenas.

Hujus instituti causas recenset varias ex veteribus Martinus Roa Lib. 6. Cap. 18. Ex quibus a Lucano in de Gymnastiis petita imprimis allubescit, existimante pulveris usum inductum, ne, dum adversarii membra oleo perfusa luctator apprehendere studeret, manus ejus lubrico tactu laberentur, & antagonista anguillarum instar e manibus elaberetur. Sed adspersione pulveris firmata, quam arctissime eadem tenerent. Ut ut vero certum habeamus atque exploratum ritum istum apud antiquos Romanos pariter & Græcos in usu fuisse, an vero in loco nostro, & verbo supra nominato eo respiciatur, & num ad luctam Jacobi commode applicetur vix dixerim, æqui lectoris judicio hæc relicturus.

e) Conf. BUXTORFF. *Lex. Talmud.* fol. 2333.

bet אֲרֵכֶשׁ quod eadem significatione gaudet. f) Unde sat concinne Tigurina versio: *Et descendit cum eo in arenam.* Et R. MARDOCHAI NATHAN in *Concordant.* Ebraeis ad hoc verbum commode addit: *Quando duo luctantur & alterum alter ex fortitudine prostrauerit in terram, pulvis quem pedibus excitant vocatur pulverisatio* הַאֲבִיקוּת. Acu etiam rem tetigit R. SAL. BEN MELECH in *Michlol Jophi* qui hanc vocem explanaturus dicit הָעָרָו עַל כַּרְגֵּי הָרֶגֶל i. e. *Concitabant pulverem pedibus suis, cum unus alterum amplexaretur.* Hæc ergo genuina vocis evoluta notatio omnino evincit, vere & proprie dictam Jacobum inter & Filium Dei fuisse luctam, a cujus evidentia absque temeritatis nota recedere non licet.

§. XIII. Indicat porro & ad hanc rem maxime facit, quod ex hoc certamine historia dicit Jacobum fuisse claudicantem in femore: וְהָיָה צֶרַע עַל יָרְכּוֹ. *Et ipse claudicans erat in femore.* Ut enim Patriarcha intelligeret, se non suis viribus, sed divina virtute ac robore, quod inter luctandum Filius Dei cum ipso certans ei suppeditavit, a) superiorem extitisse, tetigerat femur Jacobi & statim luxatum est acetabulum femoris. *Qui enim femur Jacobi luxaverat, potuisset etiam reliqua ipsius membra, ipsumque totum proterere si voluisset;* ut bene THEODORETUS in hunc loc. Et hinc ista claudicatio. Cum autem Scriptor Sacer asserit Jacobum claudicasse *postquam solexortus & ipse transferit Pniel,* indigitat, contusionem & luxationem istam fuisse neque adeo magnam, ut plurimi statuunt, neque cum insigni dolore conjunctam, certe jam ante & in ipso conflictu de isto conquestus esset Jacobus, ipseque ab ulterioribus progressibus faciendis impeditus, præsertim cum & verbum נָגַע tetigit, levem istum contactum non respuit, sed recte admittit. b) Aut si quo dolore conjuncta ista fuerit contusio, apparet ea corporis animique contentione Jacobum cum Angelo esse colluctatum, ut luxationem istam inter luctandum non sentiret, quo me ducere haud vane arbitror denominandi rationem nomini Israel, quod Jacobo ab Antagonista impositum, diserte additam. Quamdiu ista duraverit claudicatio haud

f) Evolv. idem BUXTORFF. l. c. fol. III2.

a) Leg. B. DAN. FESSELIUS in *Adversariis* S. L. 8. Cap. 3. p. 253

b) Conf. Clar. STOCKH *Clavis* V. T. p. 723.

haud usquequaque patet. Quod enim nonnulli cum GENNADIO in *Catena* perpetuam & ad usque mortem durantem statuunt, c) nullo nititur fundamento. Alii cum celeberrimis EBRÆORUM MAGISTRIS Jacobum a claudicatione sanatum dicunt intrantem Sichem, quæ exinde שלם *Salem*, i. e. *perfecta* fuerit nuncupata Genes. XXXIII, 18. Verba R. SALOM. JARCHII de hac re leguntur ista: שלם כגופו שנתרפא מצלעתו שלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דרון שלם כתורתו שלם שכח תלמודו בבית לבן: *Rediit saluus in corpore suo, quod sanatum fuerat a claudicatione; Saluus in facultatibus, quia nihil deficiebat ex omni dono: Saluus in lege, quia non fuerat oblitus doctrine in domo Labanis.* Ab Ebræorum partibus hic stantem & observamus FRANCISCUM JUNIUM ad l. c. Sed ego quidem putem ista voce nihil aliud velle Mosen, quam quod post tot exantlatos labores & pericula, quæ in Mesopotamia, & ipso itinere Canaan versus subiit, nihilominus saluus & incolumis in terram Canaan appulerit, & in ea usque ad oppidum Sichem perrexerit. Probabile hinc existimem, etsi ad aliquot tempus in crure manserit levis aliquis dolor, & ex eo claudicatio, sanatum tamen Jacobum fuisse, antequam ad Esavum accederet; quippe in congressu eorum nulla injicitur claudicationis mentio, cujus haud dubie rationem ex eo Esavus sciscitatus esset. Et cum Jacobus se excusaret, quod fratrem expedite sequi non posset, argumentum neutiquam a claudicatione accersebat, sed ex eo, quod sensum pergere debeat, ut se accommodaret gressui tam rei suæ pecuariæ, quam natorum. Suffecerit nobis vere claudicasse Jacobum, quod sane verbum צלע significatione sua propria inculcat, d) quæ hic eo minus est deferenda, cum conjunctum legatur cum voce ירך adeoque vere in femore suo claudicasse Patriarcham hoc ipso insinuatur. Si ergo non fuit imaginaria, sed vera & proprie dicta claudicatio, sequitur omnino, quod non imaginaria, sed vera & proprie dicta ista fuerit lucta.

C

§. XIV

c) Vid. GERHARDI *Comment. in Genes.* p. 619.

d) Conf. Cl. STOCKIUS *Clav. V. T.* p. 1024. & B. GEIERUS *Commentar. in Psalm.* fol. 526. & 619.

§. XIV. Tandem haud exiguum momentum situm videtur in victoria Jacobi ab antagonista reportata. *Vidit* (nempe colluctator) *quod non prævaleret ei.* Genes. XXXII, 25. Sed quomodo Deus, cujus infinita est potentia, cui nullus prævalere, vel resistere potest, *Job. IX, 4.* prævalere ei non potuit? Diversis modis a diversis responderi solet. Nos breviter, quid nobis videatur, exponemus. Apparuit Filius Dei in forma viri, hinc & *ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου* vir dicitur, egitque cum eo non secundum suam maiestatem & omnipotentiam, secundum quam omnino ipsi prævalere non tantum, sed & morti eundem tradere potens fuisset, sed ut homo assumpta ad tempus cum forma hominis etiam humana, secundum voluntatem liberrimam, infirmitate. Poterat sane ipsi prævalere, sed nolebat, *το ἀδυνατῶν*, omnino haud incommode referrem ad *ἀδελφότητος*. uti v. g. Christus *Marc. VI, 5.* dicitur, *non potuisse ullam virtutem edere Nazarethi.* Ut adeo quæ voluntati divinæ repugnant, ea non posse dicatur. Noluit autem propter insignes promissiones Jacobo factas; noluit propter fidem Jacobi iisdem promissionibus innixam, quæ non infirmenda, sed potius confirmanda, præsertim cum tantis angustiis undique pressum tunc Jacobus sese videret. Et hoc animadvertendum judicarem, impossibilitatem, si quæ statuenda, non tam fuisse in Deo, quam in organo illo, quod pro libera voluntate sua movit & agitavit, Deo autem ea tribuitur, quia instrumentum istud pro arbitrio suo in tanta virium mensura moderabatur, quæ Jacobum superare non posset, & colluctationis autor erat. Sed & hoc animadvertione dignum, vires illas Jacobi, quibus Deo prævaluit, non fuisse ei proprias & naturales, sed potius ab antagonista vero Deo ipsi concessas. Tandem lucta ista quæ externa & vera gesta fuit, Symbolica tota fuit, proinde ita a Deo administrata, ut significare posset, quod intendebat in salutem Jacobi. Optime CHRYSOSTOMUS: *Totum illud factum est a Deo animo se accommodandi infirmitati Jacobi, ut formido animæ ejus eximeretur, eique persuaderetur, fore ut occursum ille fratris nullum omnino ei periculum creet.* Si ergo Jacobus vere & proprie dictam victoriam ab Antagonista reportavit, nonne quam certissime sequitur? luctam fuisse veram & proprie dictam. Et hæc ad *thesin secundam* probandam contra BEKKERUM ejusque sodales dicta sunt.

SECTIO

SECTIO II.

VERITATEM HVCVSQVE ADSTRVCTAM

A CLARISS. CLERICI ET BALTHASARIS BEKKERI OBIE-
CTIONIBVS VINDICANS.

§. I.

Nunc argumenta contraria ea qua fieri potest breuitate exami-
nabimus. Quo vero & hoc non absque ordine fiat, ad du-
as ista revocabimus classes, quarum *prima* JOHANNIS CLERICI,
qua adhuc supersunt, refutata exhibebit dubia veritati a nobis
demonstratæ contraria; *altera* vero in BEKKERIANAS assertiones
& ab ipso Clerico insigni fucō coloratas inquiret.

§. II. In *prima* ergo *classe cel.* CLERICI argumenta exami-
nanda veniunt. Ex supra dictis a) constat, non ultimum proba-
tionis fundamentum nos in eo posuisse, quod colluctator Jaco-
bi dicatur מלאך *Angelus*, & ex eo non minus firmiter nos
conclusisse, Filium Dei eundem fuisse tanquam alteram S. S. Tri-
nitatis personam. At habet *vir celeberrimus*, Angelum saltē
creatum hic statuens, b) quid excipiat: *Non constat*, dicit, *an*
usquam Deus ipse Angelus sui dicatur, nam obscurus est locus
Malach. III, 1. seq. c) Quod vero constet, & quidem certissime,
quodque locus allegatus ea, quam putat vir clarissimus, minime
laboret, obscuritate, *Dissert. priori* contra ipsum demonstravi-
mus; d) Et quod speciatim Filius Dei in sacris literis eodem
nomine & quidem satis commode veniat *Sectio I. §. 3. 4.* hujus
opellæ evicit. Dicta proinde ibidem hic non censemus repe-
tenda.

§. III. Demonstratum non minus a nobis & supra fuit ex
denominatione Angelo isti addita, הגואל nempe, a quo bene-
dictionem intensissimis suspiriis posteris suis efflagitat Jacobus,
fuisse istum Redemptorem nostrum Jesum Christum. Hic vero

C 2

nec

a) *Hujus Disput.* Sect. I. §. 2. 3. 4.b) *Conf. Diss. nostram superisrem* Sect. I. §. 5. p. 6.c) *Comment.* in Genes. XXXII, 24. fol. 218. col. a.d) *Sect. III. §. 2.* p. 27.

nec deest *Viro celeberrimo* quod excipiat. *Sed quamvis*, scribit, *si proprie loquamur*, Deus sit *unicus noster liberator*, quippe quo jubente liberamur, & *cujus potestate utuntur Angeli*, quando piis operam ferunt; attamen nihil obstat, quominus *dilutiori sensu Angeli liberatores nostri vocentur*. &c.) Quantum quidem huriolando consequi licet, prævidit *vir sagacissimus* periculum, in quod vi hypotheseos suæ incurrere posset, quod si enim Angelum creatum absque restrictione hic invocari tanquam מַלְאָכִים seu, redemptorem ac vindicem ex omni malo adferere vellet, quis quæso, & si vel maxime oculatus, ipsum inter & Ecclesiæ Romanæ Doctores ullam inveniret differentiam, ullumque discrimen. Rimam ergo elabendi visus est se invenisse, si *sensu dilutiori* Angelos nobis obtruderet hominum liberatores. At enim vero hunc sensum nondum satis dilutum arbitrer, si instrumento attribuire absque fontica causa velis, quod tamen causæ præcipuæ & principali necessario est tribuendum. Id quod *Virum Clarissimum* hac ipsa assertione sua facere est in propatulo. Nec unquam in Sacris literis Angeli creati nostri dicuntur *Goeles*, seu *Redemptores ex omni malo*; Quin constat Jacobi vindicem ipsum summum Jehova fuisse. Hoc Jesaias docet Cap. XLI, 6. coll. v. 1. Sic dixit Jehova Rex *Israëlis*, יְהוָה & assertor ejus *Jehovah Deus exercituum*. Certe si Jacobus ita locutus fuisset: *Angelus, quem misit Deus ad vindicandum me* &c. Ut sic distinctarum personarum legantis Dei, & missi Angeli mentionem fecisset, tunc *Viri celeberrimi* assertum aliqua niteretur veritatis specie; Hic autem distinctæ personæ doceri non possunt, quin unam eandemque saltim personam hic insinuari, cui nomina, honor, ac opera divina immediate vindicantur, supra jamjam b) monuimus. Addimus & hoc, Angelum nec *ab omni malo* in sua, ut par est, amplitudine sumto, vindicare quempiam posse, neque a peccato, neque a morte spiritali & æterna, quæ mala & Jacobum respexisse supra itidem a nobis adstructum esse scimus. c)

§. IV.

a) Vid. *Comment. in Genes.* XLIX, 16. fol. 296.

b) *Disp. antec.* Sect. 2. §. 3. seq.

c) *Disp. citata* Sect. 2. §. 8. conf. & JOH. HENR. HEIDEGGERUS in *Histor.*

§. IV. Tertium viri celeberrimi dubium eo tendit, non satis esse tutum, imo durissimum ante ipsius Salvatoris optimi in has terras adventum, & ante ejusdem incarnationem, talem statuere Filii Dei apparitionem, quæ unius tantum hominis gratia fuerit facta. Verba JOH. CLERICI sunt hæc: *Ac sane hic durissimum est ante ipsam ἐνσώφωσιν fingere, ad tutandum unum hominem, mitti ὑπὸ τῆς πρώτης ὑποστάσεως τὴν δευτέραν, quæ propterea tantum induat personam legati.* a) Quæ utut satis speciose prolata, nova tamen non sunt, nec ab ipso CLERICO excogitata. Dudum ante ipsum Syncretismi & plurium falsarum hypothesium suspectus, ideoque a B. CALOVIO, aliisque suo merito castigatus D. GEORG. CALIXTUS Theologus olim Helmstadiensium primarius eandem cecinit cantilenam, quem auctoritate præceptoris seductus & ex nostris est secutus THEODORICUS HAKSPANIUS *Notar. Philol. Theol. P. I. p. 249.* Et hi forte sunt *non spernendi*, quos infimul l. c. laudat Cl. CLERICUS, *interpretes.* Liceat verba & sensum CALIXTI, quo Harmonia elucescat, hic describere, ut præsentata sunt & approbata ab HAKSPANIO l. c. *Extra, inquit, negotium incarnationis & redemptionis nostræ, quando videlicet non agitur de Filio Dei in carnem propter salutem nostram mittendo aut misso, sed, ut hic, de rebus longe aliis, de prosperitate videlicet uni aut alteri homini conferenda; in talibus, inquam, nescio, an tutum sit, Filium Dei Angelum, i. e. nuncium, legatum, sive, quod idem est, ministrum dicere, & annon hoc ipsum sit, divinitati ejus detrahere.* An ovo ovum posset esse similius. Sed ὡς ἐν παρόδῳ hæc; qui potius nunc de dubio clariss. Adversarii nostri erimus solliciti. Et 1) quidem dicimus, si semel durum & Filio Dei indignum non fuit, ut mitteretur a Patre in mundum, cum nasceretur ex Maria virgine, certe nunquam fuit durum, nec Filio Dei indignum, ut personam legati indueret, & Angelus ac interpres Patris diceretur. Et 2) cum Interpres Patris ipsi jam ab æterno placuerit ad homines esse, nihil plane intererat, an pluribus personis, quod

C 3 sæpius

Patriarch. Tom. 2. pag. 696. &, quem primo loco nominare debuisssem Magnus D. D. DEYLINGIUS, Ephorus noster maxime venerabilis Observat. Sacr. Tom. 2. p. 77.

a) *Comment. in Genes. XLVIII. 16. fol. 296.*

sæpius novimus factum, b) an vero uni sese manifestaret indivi-
duo. 3) Et temporalia beneficia Mediatori huic accepta sunt re-
ferenda & tanquam spiritualium præludia sunt æstimanda. 4)
Tutela ista, qua Jacobum beavit colluctator Filius Dei, & reli-
qua, quæ ipsi indulsit, beneficia vere magna altioris sunt indaginis,
fructus illorum redundavit non ad Jacobum solum, sed ad integram
ejusdem gentem, ac omnes omnino ejusdem posteros; ut proinde
non esset, cur *vir clarissimus* tam nauci ac plane nihili hæc omnia
penderet, ac durissima sine ulla necessitate proclamaret. Utinam
potius in timore Domini semotis præjudicatis opinionibus hæc
pensitasset, maximum sane & vix satis deprædicandum hic omni-
no summi Dei deprehenderet beneficium, quod & nos supra in-
venisse ineminimus. c)

§. V. Huc spectat quarto loco & ea dubitandi ratio, *quam*
Clarissimus vir comment. ad Genes. XXXII. com. 24. fol. 218. his
verbis proposuit: *Nec si quidquam ejusmodi credidisset Paulus, us-*
que adeo Filii Dei extulisset amorem in genus humanum, quo factum
ut semet ipsum exinanierit, formam servi accipiens, in similitu-
dinem hominum factus, & habitu inventus ut homo, (Philipp. II, 7.)
cum sæpe humani corporis phantasma, si nonnullis credimus, sine gra-
vi ulla causa induisset. Sed falsum 1) est, quod *clar. CLERICUS*
asserit, sine ulla gravi causa Filium Dei in assumpto ad tempus cor-
pore apparuisse, contrarium jam aliquoties nos evicisse firmiter
credimus. 2) Toto cœlo differunt adparitio hypostatica per as-
sumtionem conjunctam cum idiomatum divinorum communica-
tione, & illa, quæ non habet communicationem idiomatum. Dif-
fert porro unio insolubilis a dissolubili. Differt tandem appari-
tio, quæ toti humano generi quam maxime erat salutaris, ab ea,
quæ in nonnullorum tantum salutem facta est. Et ultimo loco
differunt assumptio intra personam, & ad personam. Hæc unio
illius corporis, in quo Filius Dei Patriarchis apparuit, fuit p.
absque communicatione idiomatum, p. dissolubilis, p. in nonnul-
lorum tantum gratiam ac salutem cessit, p. ad personam; adeoque
Paulus

b) Quod egregie docet venerandus D. D. DEYLINGIUS l. c. p. 78. §. 9. cont.
& JOH. HENR. HEIDEGGERUS *Hist. Patriarch.* Tom. I p. 78. & B. CA-
LOVIUS *Harmon. Calixt.* p. 977. seqq.

c) *Disp. Superiori Sect. 3. §. 3. p. 30. & 31.*

Paulus manifestationem Filii Dei per nativitatem ex Maria sese exferentem recte & suo quidem jure tanquam pereximium & nunquam satis deprædicandum intensissimi amoris Jesu Christi erga totum humanum genus collaudat atque extollit specimen, cum multis prærogativis superet apparitionem Patribus olim gratiose factam. Negandum tamen non est, & insigne *Φιλανθρωπίας* indicium ac beneficium, qua Filius Dei Patriarchæ maxime afflicto, aliisque sanctis gratia sua assistere, eosque ingenti erga eosdem flagrans amore hac lucta aliisque apparitionibus voluit erigere; Dignum sane admiratione. Eleganter PHILO JUDÆUS: a) *Quid miramur, hunc (summum Deum) adsimilari Angelis, quando propter agentium utilitatem non recusat similitudinem hominum: Sicut quando dicit: Ego sum ille Deus, qui apparuit tibi in loco Dei. Quod sic intelligendum est, eum tenuisse locum Angeli, ut tunc videbatur, salva sua natura, ut prodesset nondum valenti verum Deum cernere. Nam quemadmodum radios solis repercussos vident etiam, qui non possunt ipsum obtueri, & in lunaribus radiis, sicut in ipsa conspicitur mutatio, sic imago Dei, Angelus ipsius sermo (quem Philo paulo post appellat τὸν κατὰ τὸν νοῦν ὑπαρχόν λόγον, potentem & substantialem suum sermonem) tanquam ipse intelligitur. Quam PHILONIS confessionem ac admirationem nostræ huic Filii Dei apparitioni applicare haud inconsultum ducimus.*

§. VI. Demonstravimus tandem supra a) ex cultu, qui Angelo Jacobi colluctatori & redemptori tribuitur vere divino, Angelum fuisse verum Deum, & secundam quidem S. S. Trinitatis personam. Sed audiamus quid & hic excipiat *clar.* CLERICUS: *Non est hæc invocatio Angeli, ut recte observarunt viri docti, sed votum; Quale sed contrarium legitur Psalm. 35. vers. 6. Angelus Jehovahæ persequatur eos.* b) Ipse ergo CLERICUS fatetur exceptionem nec esse novam, nec ex suo ingenio profectam, sed esse a viris doctis observatam. Quinam vero isti erunt? ENJEDINUS Socini illius infau-

a) Libro de *somniis* p. 600. ex recensione & versione Geleniana.

a) *Disp. nostr.* sæpius allegata Sect. 2. §. 8. p. 22. & *hujus Disp.* Sect. I. §. 4. p. 5.

b) Comment. ad Genes. XLVIII, 16. fol. 296. a.

infausti castra sequens; c) GEORGIUS CALIXTUS, cujus judicium allegat & approbat HACKSPANIUS l. c. P. 1. p. 251. dignum quod hic legatur: *Dico, Jacobum non invocare Angelum, sed desiderare, optare, ut Angelus adolescentes istos tueatur & protegat. In contrarium David de hostibus suis: Angelus Domini prosequatur eos Psalm. 35. 6. Quis dicat, Angelum hic a Davide invocari? Et tamen Davidis verba paria sunt verbis Jacobi. &c. Votum pergit, igitur est, non invocatio.* Acumen CALIXTI, quod in his verbis se deprehendisse fatetur *Clar.* HACKSPANIUS, me perspicaciores admirentur. Ad CLERICI dubium dixisse sufficiat, viris non minus doctis, qui nec hydram illam Arrianismi & Socinismi maxime pestilentem foveant, nec præjudiciis contra veritatem indulgent, longe aliam de hac re jam dudum mentem fuisse, sententiamque Arrianorum veterum plane falsam egregie refutasse. Præstitit hoc ATHANASIUS idem erroris monstrum in Arrianis notans & profligans *orat. IV. Contra Arrianos*; CYRILLUS, alique laudati JOH. HENR. HEIDEGGERO. d) Ferias & nobis, Socinizantes recentiores si spectes, hic fecit, quem omne tulisse hic punctum vere profiteor, Criticum nostrum nervose atque solide convellens *venerandus* D. D. DEYLINGIUS noster *Observ. Sacr. Tom. 2. p. 79. §. 10.* ad quem hic L. B. amandamus. Et tantum de *argumentis primæ classis.*

§. VII. Ad secundam nunc progredimur classem, quæ BEKKERI rationes, una cum dubiis JOH. CLERICI, quibuscum vera & realis Jacobi lucta impugnatur, qua fieri potuit cura ob oculos ponit. Thesis autem BALTHASARIS BEKKERI ex falsissimis ejus hypothesibus tanquam rivulus venenatus ex infecto propullulans fonte hæc est: *Luctam Jacobi cum Deo, (nec minus sermones, quos inter se miscuerunt,) non vere & realiter, sed saltem in visione nocturna, eaque divina vi imaginationis factam fuisse.* Ne vero nos injuriam ipsi fecisse videamur, verba ipsius statim annotanda veniunt: *Jacobs Ringen mit Gott, und das Gespräch, so sie mit einander gehalten, achte ich, daß es wie sonst jedesmahl vor und nach in einen göttlichen Nachtgesichte geschehen sey.* a) Novam hanc si quis

c) Vid. *Magn. D. D. DEYLINGIUS* l. c. p. 79.

d) *Histor. Patriarch. T. 2. p. 79.*

a) Vid. *Mund. ejus Fascinatum Lib. 2. cap. XI. §. 10. p. 72.*

quis sibi persuaderet esse BEKKERI opinionem, nā a veritate aber-
raret, natam potius in Judaicorum Scriptorum cerebello, defen-
samque a R. LEVI BEN GERSON dudum ante *Bekkerum* ex antea
dictis constat. b) Cui nunc addimus R. MOSEN MAIMONIDEM, c)
qui RAB. CHAIAM secutus, quippe qui dixerat: *שהוא בצורת הנביאה*
quod factum sit in visione prophetica, loco citato scribit:
זהו מלאכי אלהים הנאמר עליהם תחלה ויפגעו בו מלאכי אלהים
וזה ההתאבקות והדבור כלו כמראה הנבואה *Illud de Angelis Dei,*
de quibus primo dicitur & ipsi occurrerunt Angeli Dei, ista item
lucta, atque adeo totum negotium in visione prophetiae contigerunt.
Maimonidi contra R. MOSE BAR NACHMAN, qui nonnihilo, & re-
cte quidem, ad R. Mosēs Maimonidis enunciata monuerat, d) sup-
petias tulit, eumque defendit R. DON. ISAAC ABARBANEL ad Gen.
XXXII. d) ac dissidium inter Cadmæos fratres exortum sublaturus
latius hanc quæstionem ventilavit: אם היה הענין הזה כמראה
אם היה הענין הזה כמראה הנבואה או בהקיץ: Utrum hæc res peracta fuerit in visione propheti-
ca, (adeoque in somnio) aut inter vigilandum. Ast quam fru-
straneo conatu statim patet ex conclusione disputationi suæ su-
peraddita, qua tandem confitetur: שזה קרה ליעקוב בהקיץ לא
שזה קרה ליעקוב בהקיץ לא כהלום h. e. Quod hoc contigerit Jacobo inter vigilandum, non vero in
somnio.

§. IIX. Jam quoque percipiamus, quibusnam rationum
momentis probata incedat hæc BEKKERI opinio. Ad quatuor
ista commodè revocari possunt capita. *Primum* est, quia Jaco-
bus jam ante in somnio viderit Angelos in scala adscendentes,
audiveritque Deum super scalam stantem sese alloquentem. *Genes.*
XXIIX, 12. En ipsa BEKKERI verba: Also sahe er die Engel hinauf
steigen, und hörete Gott von oben herab reden. Alterum est, quod
in somnio audierit Angelum, videritque in somno hircos, qui ascen-
derent super gregem *Gen. XXXI, 12. De quo hunc in modum l. c.*
scripsit: Hörete einen Engel, und sahe das Springen seines Viehes: Tertium
ex eo accersit, quod viderit (nempe in somnio, ut antecedentia
fatis indicant) occurrentes sibi Mahanaim, quod, si interpreteris,
bina Angelorum castra notat. Genes. XXXII, 1. 2. Audiamus ipsum

Dloquen-

b) Conf. *Disp. nostram super.* Sect. I. §. 6.

c) *Moreh Nevochim* Part. 2. cap. 42. edit. Buxtorff. p. 310.

d) Conf. *Disp. nostra* modo citata. Sect. I. §. VII, p. 8. not. g.

loquentem: *Begegnete den Mahanaim, welches zwey Heere der Engel bedeutet. Ultimum præsidium querit in vi atque efficacia phantasiæ, seu imaginationis, quæ corpus ejus quam efficacissime commoverit, ut femur ipsi vere fuerit luxatum: Die Krafft der Einbildung, inquit, die alhier von besondern göttlichen Eindruck war, machte ihm seinen Leib, nicht durch Einbildung, sondern in Wahrheit, so kräftiglich bewegen, daß ihm seine Hüfte davon also verrencket ward. Hæc autem ne absque colore scripta appareant, ulterius declaranda, ac fulcienda curat: Denn natürlicher Weise werden eiliche Menschen im Traum sich kräftiger bewegen, als sie wachend würden thun können, indem die einbildende Krafft bey stillstehender menschlichen Arbeit, vvenn die Lebens-Geister in ihm ruhen, so viel stärker ist; und daß das Gehirn, nachdem es diesen tiefen Eindruck empfangen, denselben anders vvhin desto kräftiger einrichtet. Dieses siehet man, daß es bey den Nacht-Wanderern sich begiebet, davon unlängbare und mannichfaltige Exempel vorhanden sind.*

§. IX. Quas ea, qua par est, fide recensitas BEKKERI rationes si quis ad justam veritatis lancem appenderit, statim deprehendet ita esse comparatas, ut partim sint maxime alienæ, & oborto quasi collo in scenam hanc productæ, partim insufficientes, & hinc plane nullæ. Alienæ sunt *prima* pariter atque *secunda*, quas combinantes una fidelia duas conabimur dealbare parietes, una quippe responsione utraque non infringi duntaxat, sed & dilui poterit quam felicissime. Nos quidem, ut breves hic simus, largimur BEKKERO, 1) haud insolentem olim fuisse istum revelationis divinæ modum, quo supremum Numen in somniis, & visionibus nocturnis se suamque voluntatem Patriarchis, Prophetis, aliisque sanctis gratiose manifestavit; a) at, quod probe notandum, nullus unquam S.S. poterit proferri locus, in quo visionis aut somnii disertis verbis non statim injiciatur mentio, b) Et hinc 2) largimur, in locis supra notatis, & quidem prioribus, omnia omnino in visione nocturna somnioque fuisse Jacobo objecta, sat claris si-

a) Quod supra jam a nobis est concessum *Disp. sup. Sect. I. §. 7. p. 7. & 8.* Conf. & uberius hæc evolvens RAVANELLUS in *Biblioth. Sanct. Tom. 2. fol. 131. col. 6. IV. 2.*

b) Releg. RAVANELLUS l. c.

quidem verbis visionem & somnium insinuantibus res ibidem gestæ enarrantur. Ast nunquam certe aut ullus alius, aut BEKKERUS 3) a nobis impetrabit, ut historiam nostram, luctamque Jacobi in ista enarratam in illorum censum referri patiamur, ipsique hoc largiamur, cum ne ullo quidem apice Moses visionis aut somnii meminerit, neque Jacobum in somnum incidisse, aut ex eo expectatum commemoraverit, quin potius rem ut vere gestam recensuit; sane BEKKERUS fecisset quod omnibus gratum atque acceptum, si ullum vestigium aut in ipsis verbis, aut in historiæ circumstantiis latentis visionis, & somnii indicasset, quod cum non fecerit, aut facere non potuerit, causam malam prodit, quam temerarius sit in locis S. S. perverse allegandis, ac rationibus rem probandam nunquam probantibus ex iisdem, quamvis frustra, eruendis, ne aliquid saltem dicendo nihil dixisse videatur.

§. X. Aliena itidem est quam maxime *tertia* probandi ratio ex *Genes. XXXII. com. 1. 2. petita*. Quis quæso sibi conciperet & hoc dictum a BEKKERO in rem suam pertractum iri. Sed fingit vir præconcepta opinione vere fascinat Jacobum Mahanaim in somnio vidisse, ut inde munimentum aliquod exsculpat. BEKKERUM, cum ista scriptitaret, aut somniasse, aut Scripturæ scrutinium in hac historica rei enarratione evolvenda studio neglexisse, quis est, qui dubitet? Nullus unquam Interpretum, Maimonidem si excipias, a) quotquot oculis usurpare licuit, inventus a nobis fuit, tam oculatus atque perspicax, ut Jacobum in somnio Angelos sibi occurrentes vidisse vel conjectando apprehenderet; At commode potuerunt anxio hic labore superfedere, cum facile statim in oculos cuivis incurrat, oculis apertis & absque visione prophetica hoc quicquid est rei vere gestæ Jacobo vigilanti accidisse.

§. XI. Ejusdem etiam farinæ *quartum* est probationis loco a BEKKERO prolatum argumentum. Ut ut enim certum sit, phantasiæ nonnullas esse vires in dormientibus, at eo usque in Jacobo se extendisse, ut tam notoriam in corpore efficerent mutationem absque evidentissimis rationibus non credimus. Has tamen se invenisse putat BEKKERUS in nocte vagantibus, quorum operationes ex phantasia ortas quis est qui non miretur? Vereor autem,

D 2

ne

a) Vid. §. præcedentem VII.

ne exemplum hoc quam maxime sit alienum, quo insimul sibi contradicere videtur. Alienum dico; accidit quippe ex principiis mere naturalibus, adeoque visionis divinæ nocturnæ nomine indignum. Implicare porro hoc asserimus. Quicquid enim ex principiis mere naturalibus oritur, illud divinum dici nequaquam potest. Quibus quidem dubitandi rationibus & nos satis fecisse putamus exceptionibus, quas R. LEVI BEN GERSON, & R. ISAAC ABARBANEL fingunt, eadem cum *Bekker*o via errantes. Iste enim putat, Jacobo cum vigilans meditaretur serio, qua ratione resisteret Esavo obviam venienti, rediisse eandem phantasiam dormienti, & innovatum simul dolorem, quem in transvasandis uxoribus, liberis & impedimentis, nec non ex frigore nocturno senserat, naturam ejus læsisse. Hic vero *Maimonidem* contra R. MOSE BAR NACHMAN a) vindicaturus contendit, contingere, ut per fortem somniantis impressionem revera id ejus corpori accidat, quod somniat. Verba ejus l. c. sunt hæc: הלא תראה שיחלום החלום ששוכב עם האישה ומאותרו חלום יראה קרי כאילו היה עושה אותה: פועל בהקיצ' quæ idiomate latino proponere ducimus nobis religioni, ne castis oculis offensæ simus, dignum sane patella operculum.

§. XII. Quorum *Bekkeri* dubiorum infirmitatem prævidit JOHANNES CLERICUS vir celeberrimus, hinc easdem ne recensione quidem dignas censuit. Magis ergo prægnantes conquirere ipsi placuit rationes, ne civem suum penitus deseruisse videretur. Quas utut ex aliorum potissimum sententia propinasse videri velit, a) non tamen sine examine ducimus hic dimittendas. Sunt autem *quatuor*, quas prout ipse CLERICUS distincte exhibet, distinctis etiam hoc loco designabimus verbis: *Sunt*, inquit, *qui velint somnium hic duntaxat Jacobi referri, hisce de rationibus* 1) *Incredibile videtur noctu Jacobum cum homine ignoto luctaturum fuisse, quem gladio aut sagittis potius excepisset, quam pugnis & lacertis.* 2. *Qui Jacobus senex fere centenarius luctari potuit? & quidem ita ut vinceret.* 3. *Qui hujus luctæ usus, de quo Moses ne quidem?* 4. *Difficilis est concoctu lucta viri mortalis cum Angelo &* qui-

a) Cujus exceptionem apposite factam recensuimus *Disp. nostra anteriori* sect. I. §. 7. p. 8. lit. g.

a) Conf. *Disp. nostra citat.* §. 6. p. 7.

quidem victo cum præsertim Angeli, ut Jacobum juvarent, non ut oppugnarent, missi fuissent. Tandem pergit: Si objicias narrationem rei quasi gestæ, similis narrationis exemplum afferunt ex Hof. I. ubi Propheta meretricem ducere jubetur, & duxisse narratur, cum res in somnis tantum acta fuerit.

§. XIII. Colore fateor, non destituuntur, & ad fucum incauto lectori faciendum apprime sunt compositæ, illas tamen esse, quæ nullo studio possint infringi, vix ac ne vix quidem crediderim, quippe & ipse *Clar. Clericus* de iis fere desperat. Paucis at sufficienter ad quamvis reponemus, qua reponenda sunt. Et ad primam quidem rationem dicimus, quod laudatis a Viro celeberrimo adversariis visum fuit incredibile, credibile omnino nobis, quin certissimum videtur. Etenim quamvis nocturno tempore pium Jacobum vir ipsi ignotus aggrediretur, non tamen gladio statim & sagittis, quibus & forsan Jacobus destitutus, cum omnia, quæ secum habebat, transfluvium miserit, ipseque solus remanserit, excipiendus erat, sanctus etenim Patriarcha, qui auxilio divino, cujus vi ex tot tantisque periculis salvus jamjam atque incolumis evaserat, niti quam optime didicerat, cur non & hac ingruente calamitate eodem fretus luctam istam ingrederetur? Nec est cur *secunda probandi ratio* nos moveat. Notissimum siquidem esse reor, patriarchalium temporum periodo vitæ humanæ terminum intra cancellos, ut nunc sunt, adeo arctos nondum fuisse inclusum, cum nervosæ vivacitatis exempla a) tot, quot fere paginæ in Codice Sacro, occurrant, ex hac ergo Patriarcharum longævitate prone sequi omnino existimen, corporis vires & nativum calorem diutius in suo perstitisse vigore. Et qui olim Abrahami, b) Moysi, c) aliorumque precibus se vinci passus est, cur a pientissimo Jacobo suspiriis quam intensissimis ipsum collectatorem suum aggrediente se superari abnuisset? Cumque præter ordinem in arenam fuerit evocatus Jacobus, quis est, qui neget, & præter ordinem concessisse Deum Patriarchæ pugnandi facultates. d) Qui, *tertio* quæritur, hujus luctæ usus? Etsi Moses clavis ac disertis verbis eundem non videatur infinuare, nullum tamen non fuisse, quin maximum ex hac lucta in

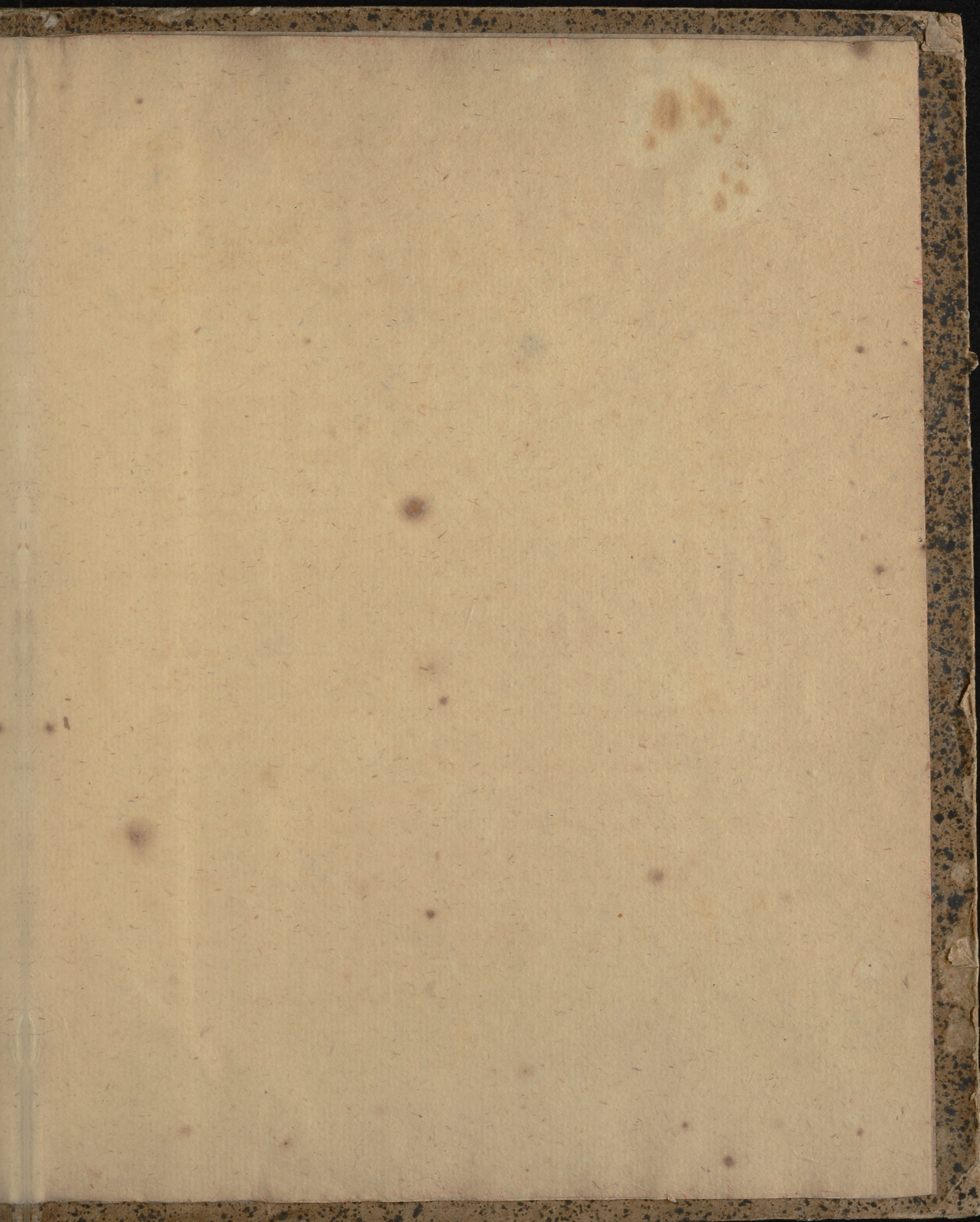
a) De quibus legi meretur JOH. HENR. HEIDEGGERUS *Hist. Patriarch.* Tom. I. p. 359. b) Genes. XLIX, 23. seq. c) Exod. XVI, 15. aliisque locis. d) Conf. *Disp. nostr. prior.* sect. 3. §. 3. p. 31. & §. 4. p. 32.

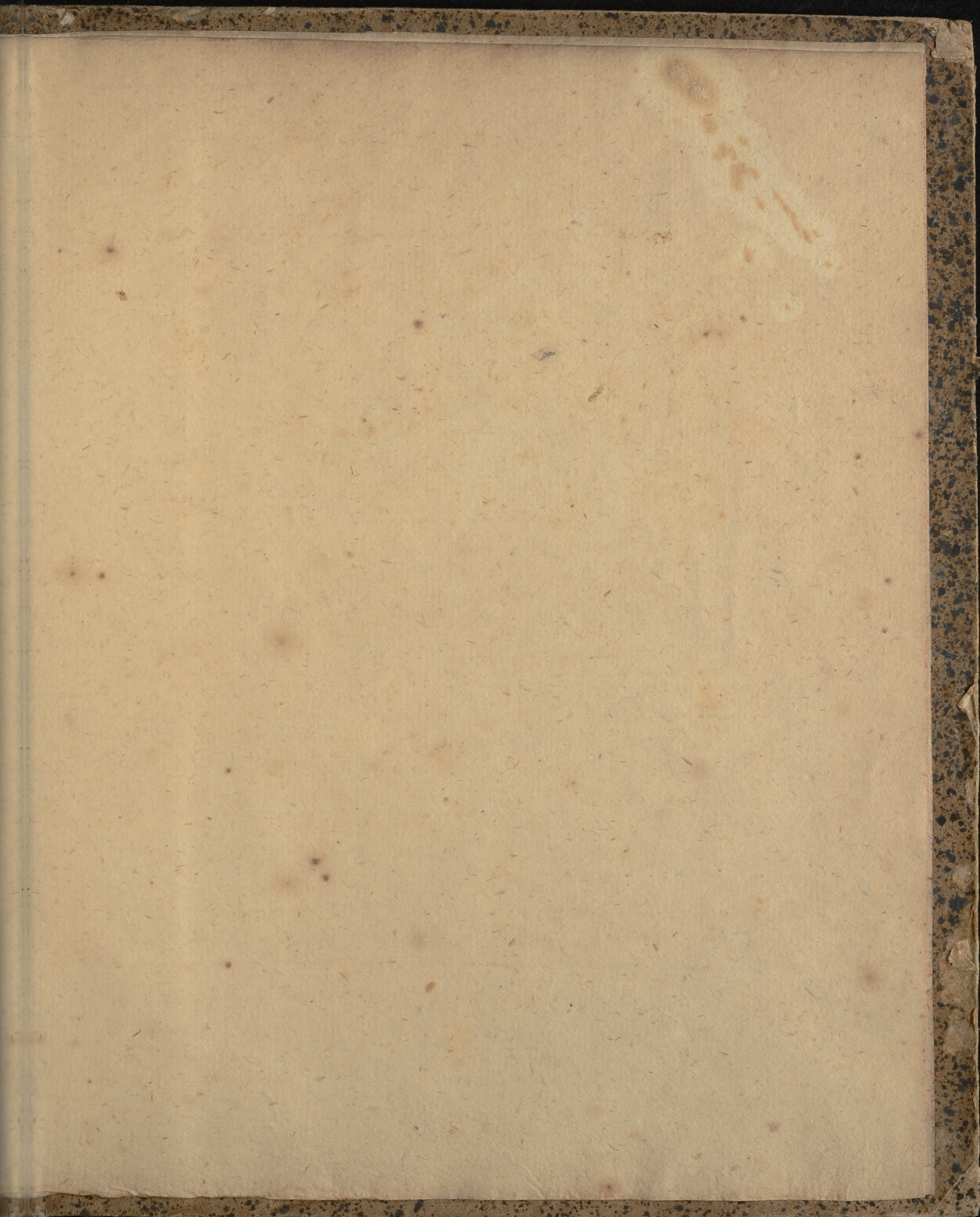
in Jacobum redundasse, nos haud semel demonstrasse ex supra dictis scriptisque clarum esse confidimus. Et ne tandem *quarto loco* quis dicat, luctam viri mortalis cum Angelo & quidem victo concoctu esse difficilem, suavor sum, ut relegat, quæ ad hoc dubium jam ante differuimus, e) ex quibus patebit, nullam plane superesse dubitandi rationem.

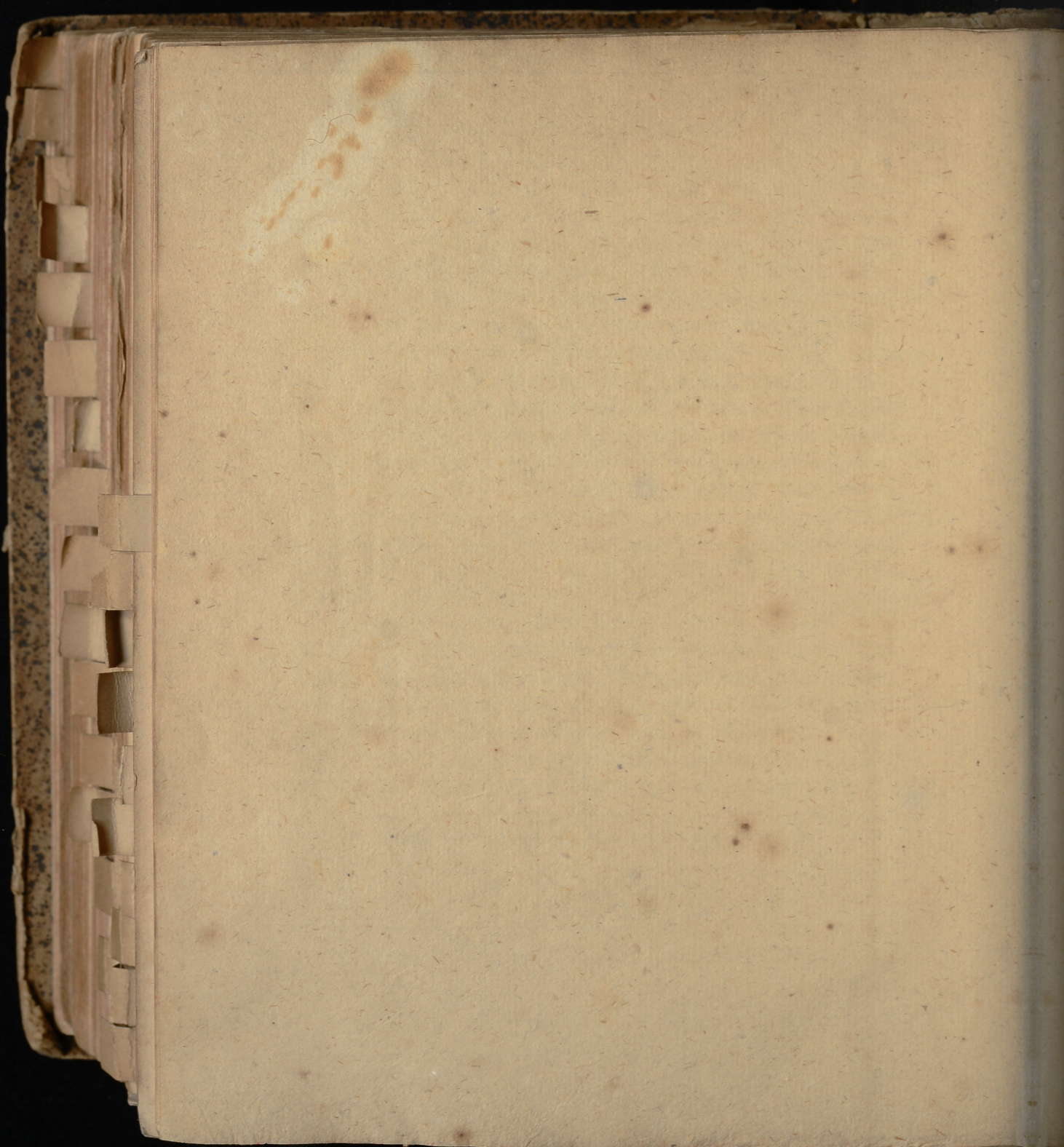
§. XIV. Superest *ultimo loco*, ut nonnulla faciamus verba de loco *Hof. I.* qui, si fides clericis habenda, in subsidium ab aliis vocari solet. Sed quam exiguum, imo nullum prorsus sit, & quam alienus hic locus provocetur, sat clarum esse confidimus. Nos equidem non fugit, quantopere & eruditissimi Interpretes defudarint in hoc vexatissimo loco rite explicando, & quam diversæ diversis fuerint opiniones, quas laudabili plane studio collegerunt B. PFEIFFERUS in *Dub. Vexat.* pag. 821. JOH. WILH. A LITH in *Diff. de Conjugio Hoseæ Prophetæ*; nec non celeb. BATAVUS HERMANNUS WITSIUS in *Miscellaneis Sacris* Tom. I. p. 90 seq. quos tamen acu rem tetigisse vix auderem asserere. Attamen noti non minus sunt, qui omnia in somnio & visione peracta contendunt, HACKSPANIUS huc spectat *Notis Philol. Theol.* Tom. 2. p. 915. JUNIUS apud *Glassium* in *Philol. Sacr.* p. m. 786. & ex Judæorum Magistris MALMONIDES *Moreh Nebuch.* Part. 2. cap. 46. & qui forte ansam omnibus dedit R. DAVID KIMCHI, qui diserte ad *loc. hunc* fatetur, omnia in visione facta: כל זה הענין כמראה הנבואה i. e. *omne hoc negotium factum fuit in visione prophetica.* Absit tamen, ut hoc credamus, cum ne *וַיִּדְרֹשׁ* quidem de visione in textu sacro habeatur. Et alia adhuc superest via, qua dictum hoc illustre explicari potest, ita ut sanctitas divina maneat inconcussa. Quam cum nuper lectissimis Commilitonibus, qui me audierunt Hoseæ vaticinium explanantem, declaraverim, hic repetendam non censeo. Cum itaque locus iste plane sit alienus, elucescere hinc puto, quam incongrue hic allegatur. Incertum sane probatur ab adversariis nostris per æque incertum, adeoque non est, quod diutius huic immoremur dubio.

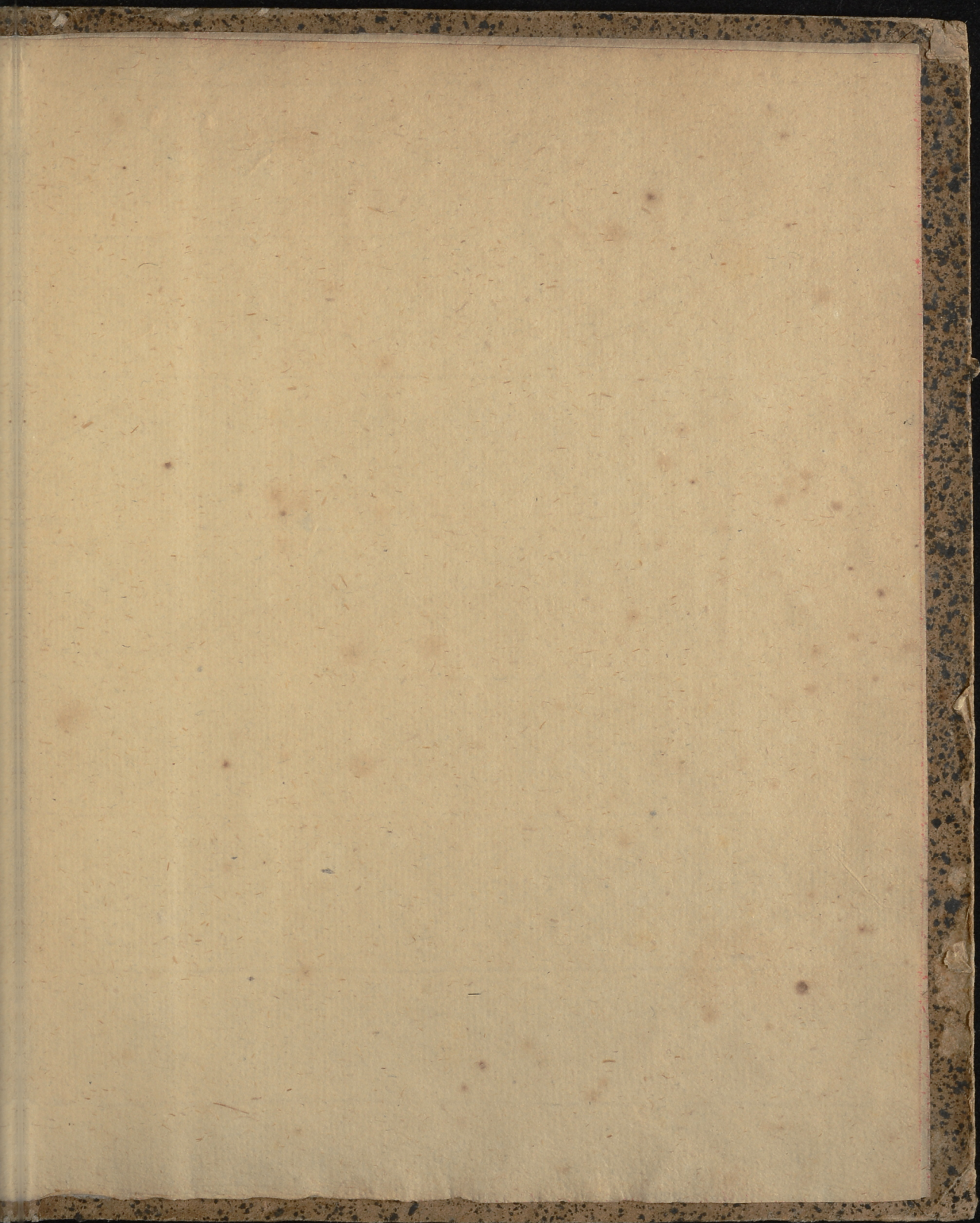
§. XV. Et hæc sunt L. B. quæ ad veritatem divinam contra tot tantosque adversarios vindicandam sufficere possunt. Angelo vero redemptori, qui pientissimo Patriarchæ auxilio & solatio deesse noluit, luctam vere & proprie sic dictam cum Jacobo ingrediens, sit laus, honor, & gloria in sempiterna secula. Amen!

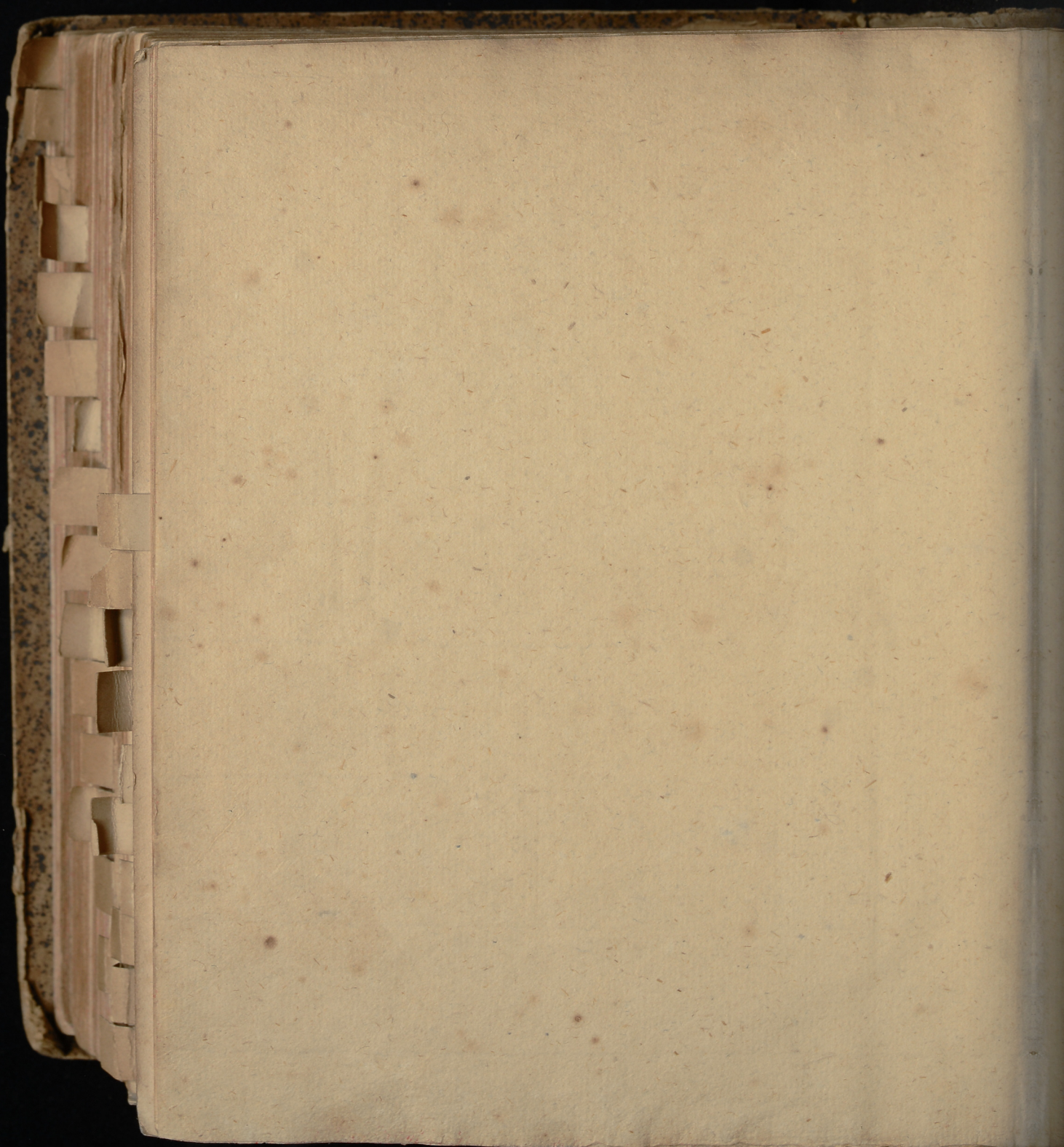
e) *Disput. nostra modo alleg.* sect. 3. §. 4. p. 31.

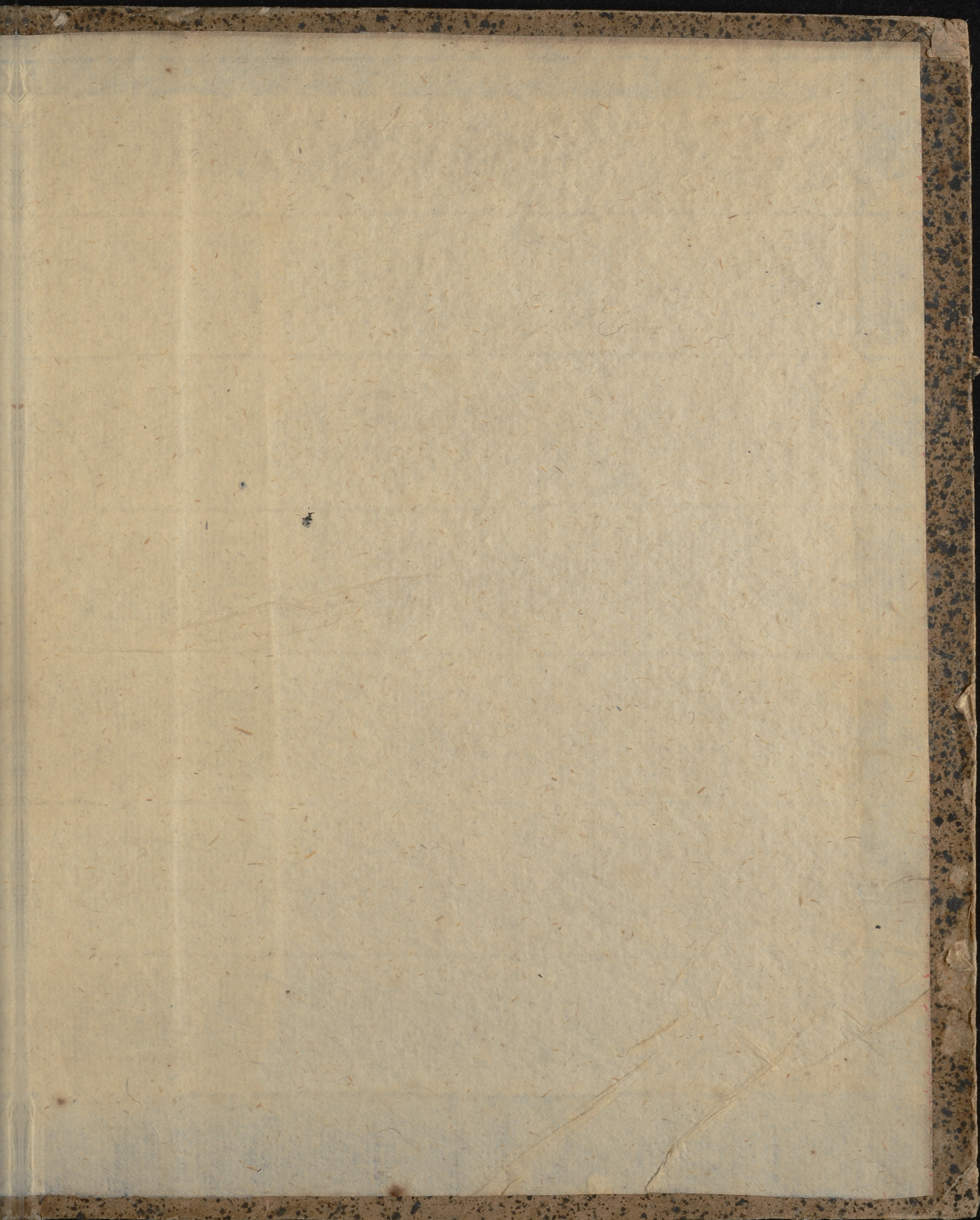

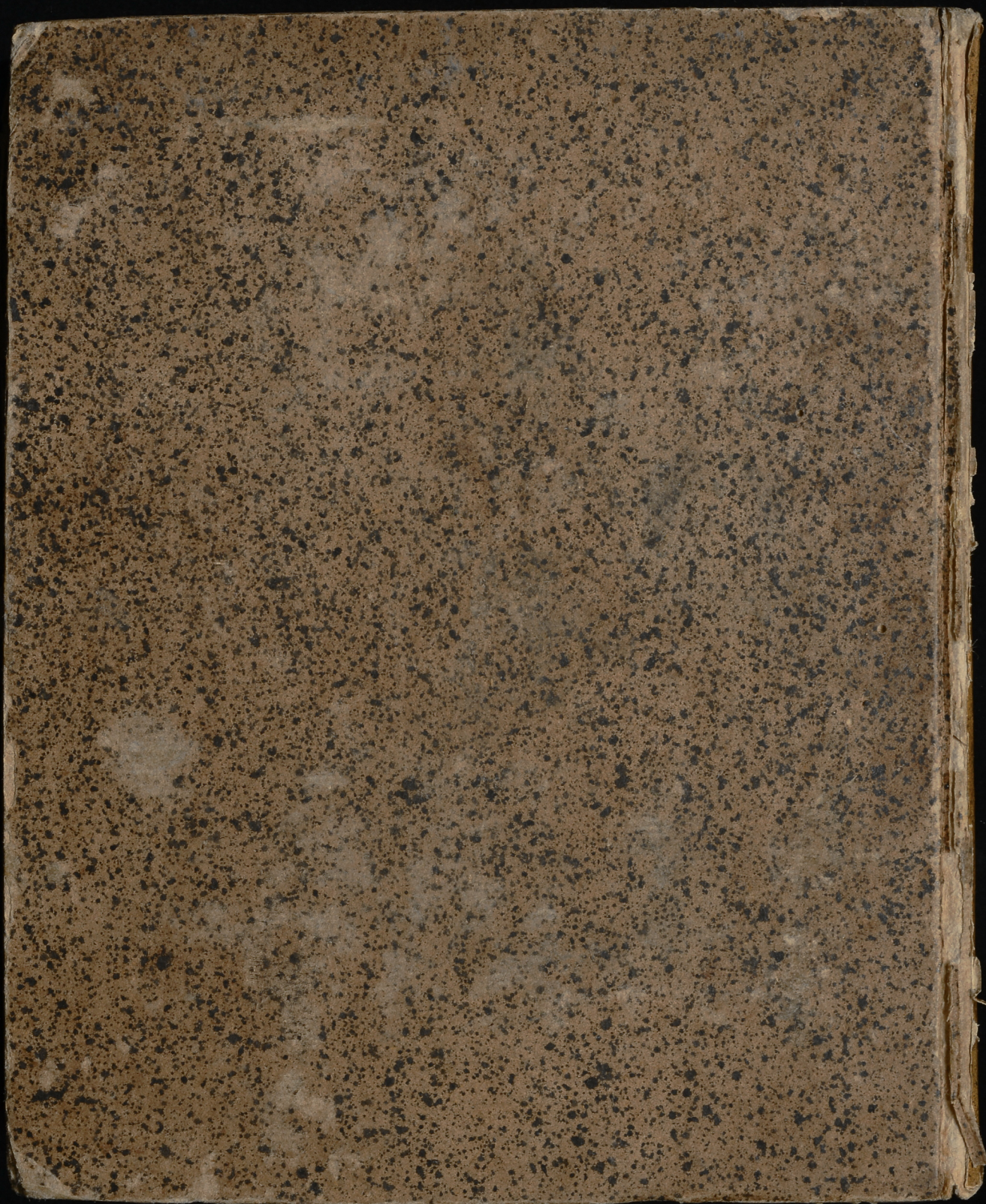

e hominis conculcantur: & quilibet 6. fanum li-
 bit calcaneum, quam ut hujus cum periculo fer-
 rit contritum: Imo 7. nulla sic inter serpentis pec-
 catum esset proportio, illa enim solum serpentis
 , cum tamen anima quoque, ex qua peccatum
 iri debuisset. 8. Tantum primæ istius bestiolæ
 filii calce proprie dicto conculcandum; semen
 illius tantum odio esset habendum. Quapro-
 d suberit & sicut semen mulieris (ceu mox pa-
 denotat Messiam: ita serpens hic solus erit dia-
 jus per Christum contritione merito gaudemus
 que nostri vestigia merito sectamur. Confer jam
 modi pugnae Michaelis cum Dracone ipsiusque
 II. 7. item Matth. 4. 1. 1. Joh. III. 8. vid. loc. laud. Ea-
 plura adhuc incommoda cum versum 14. tum
 tum premunt, si ea de serpente exponas natura-
 ro in diabolum apprime quadrant, experientia,
 scriptura expositioni de serpente naturali, nedum
 gnantibus. Primum falsum præsuppositum &
 uos est, subjectum totius contextus דגים esse ser-
 alem, quod & phantasma de ejus obsessione &
 serpentis naturalis peperit. Secundum falsum
 n & incommodum est, serpenti naturale non
 entre incedere, pulverem comedere, cui expe-
 o reclamant. Tertium falsum præsuppositum &
 est, serpentes ante hominis peccatum erectos
 procera eaque pulchriore, quam nunc, fuisse
 e autem Cocceus ad h. l. ait: Libenter omitti-
 cunt de serpentis statura aut sermone. Futilia
 Quartum falsum præsuppositum & incommo-
 serpentis naturalia fuisse immutata, pedes ejus
 quid non? cum tamen ne in homine quidem
 tum substantia naturalium eversa sit, vel etiam-

D 3

num

